

ἙΠΕΤΗΡΙΟΝ

ἙΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ

ἔΤΟΣ Ε΄

Ἐβραβεύθη διὰ τοῦ Ζαπταίου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις
Συλλόγου πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν.



Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἸΘΗΝΑΙ 1928

ΛΑΣΚΑΡΕΙΔ

1400 - 1869.

«Λασκαρίζειν ἐστὶν ἐν λόγοις μὲν καὶ φράσει, τὸ δεινῶς λέγειν καὶ κομπῶς. — Τὸ δὲ ἦθος Λασκαρίζειν ἐστὶ, τὸ τὰ ἐπιεικῆ καὶ χρηστὰ καὶ εὐαρεστούμενα φρονεῖν.»

Βουδαίος, ἐν Ηοdίus, de Gr: illustr: 268.

A

1. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνήγον ἐν ἰδίῳις σημειώμασι καὶ κατέγραφον εἰδήσεις ὅσας ἐκ τύχης μᾶλλον ἢ ἐκ συμπτώσεως ἢ ἔξ ἐπὶ τούτῳ μελέτης περὶ ἀρχαιοτέρων βυζαντινῶν οἰκῶν καὶ νεωτέρων πρὸ τῆς Ἀλώσεως καὶ μετ' αὐτὴν κατὰ τὰς μελέτας μου συνήντων. Ὁμολογῶ, καὶ δὲν ἀποκρύπτω τὴν ἄμαρτίαν μου, ὅτι αἱ μελέται μου αὐταὶ περὶ ποικίλα περιεστρέφοντο θέματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐπεβάλλετό μοι ἵνα κάτι μάθω καὶ διδάχθῶ καὶ ἐκ τοῦ ἐγγύτερον ἀσχοληθῶ, ἅτε τοιαύταις ὑπηρεσίαις οὐχὶ δυσαρέστοις ὑπηρετῶν. Καὶ ὑπήκουον ἰδίᾳ προαιρέσει φιλοτιμούμενος ὅπως μὴ φανῶ ὀλίγος εἰς τὰς ὑπηρεσιακὰς ταύτας εὐγενεῖς τῶν προΐσταμένων ἀρχῶν μου ἀξιώσεις.

Παραδίδων τῇ δημοσιότητι τὰ περὶ Λασκάρεων, εἶτα τὰ περὶ Ραλ(λ)ῶν σημειώματα, ἅτινα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἔτυχεν ἵνα περισυλλέξω, οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἔχω ὅτι καλῶς ἀπληρισμένην ἐργασίαν τοῖς φίλοις προσάγω, τούναντίον, ὡς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπαναλαμβάνω, ἐπιθυμῶ ἵνα μὴ ταῦτα ἀφανισθῶσι, δῶσι δὲ ἀφορμὴν ἄλλοις καὶ ὑγείας καὶ χρόνου καὶ βιβλίων εὐμοιροῦσιν, ἵνα συμπληρώσωσι, τάξωσιν ἐν τάξει, ἢ καὶ ἔξ ἄλλων μελετῶν ἐπανορθώσωσιν, ὡς ἐκ τούτου «χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας τοιοῦτους εἶναι κριτὰς τοῖς ἄλλοις, οἷωνπερ καὶ αὐτοὶ δι' ἑαυτοὺς ἀξιόσαιεν», διότι οὐδὲ μίαν τῶν γνωστῶν γενεαλογικῶν πραγματειῶν παρ' ἐμοὶ ἔχω, τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων συγγεγραμμένων, οὐδὲ τὸν παρὰ Al. Gardner, Lascarids of Nicaea, (London, 1912) γενεαλογικὸν πίνακα ὑπ' ὄψιν ἔλαβον... Ἐν τοιαύταις μάλιστα ἐργασίαις, ἐν αἷς γενεαλογικαὶ γεωγραφικαὶ διακλαδώσεις οἰκῶν παρουσιάζονται, σπουδὴ καὶ βία δὲν ἐπιτρέπεται. Τὰ ἐμὰ σημειώματα εἶναι πετράδια πρὸς οἰκοδομήν.

Τίνας ὑπ' ὄψιν εἶχον πηγὰς ἐν τῇ περισυλλογῇ τῶν σημειωμάτων τούτων, ὁ ἐπιεικῆς ἀναγνώστης βλέπει ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὥστε πᾶς περαιτέρω λόγος περιττός. Οὐχ ἦττον τὰ χειρόγραφα τοῦ Μαρτίνου Κρουαίου, τὰ Ἡμερολόγια αὐτοῦ (Diaria) ἄλλοτε οὐχὶ ὀλίγον διέθρυσαν τὴν ἐμὴν

φιλοτιμίαν, ἵνα συναρμολογήσω ὅπωςδῆποτε τὰ σημειώματα ταῦτα καὶ ἀπαρτίσω ἐν μικρὸν ὄλον πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ταῦ τμήματος τούτου τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Ἱστορίας εὐχόμενος ὅπως ἄλλοι ἐξεύρωσι νέας ἀγνώστους εἰδήσεις περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων ἀξιοσπουδίατων τοιούτων.

2. Μαρτίνος ὁ Κρούσιος, ὁ τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν συγγραφέων ἑκατέρας Ρώμης ἐν Τυβίγγη διδάσκαλος, ὁ ἀπὸ τοῦ 1559 μέχρι τοῦ 1607 ἐν τῇ συμπαθεῖ πόλει τῆς Βυρτεμβέργης μετὰ σθένους καὶ παρησιαῖς ἐργασθεὶς ὑπῆρξεν ἄνευ δευτέρου λόγου ἐπιμελέστατος ἐρευνητὴς τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων μετὰ πάθους προσπαθῶν ἵνα πληροφορηθῇ περὶ ὄλων τῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Ἀνατολὴν ἀφορῶντων καὶ ἀναγράψῃ ταῦτα, περὶ δὲ τῶν νέων Ἑλλήνων, *de hodiernis Graecis, quae ipsorum religio esset, quae lingua, scientia, et alia, certius et ubertius*. Μελετῶν τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ διδάσκων αὐτοὺς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μετ' ἰδιαζούσης στοργῆς, εἶχεν ἀνάγκην ἵνα μάθῃ πολλὰ καὶ ἐννοήσῃ πολλὰ διὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ¹, ζητητικώτατος δὲ ὢν καὶ ὡς οὐδεὶς τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους θαυμαστῆς καὶ φίλος, ἐζήτηε ἵνα μάθῃ τὰ κατὰ τὴν γραφομένην καὶ λαλουμένην γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων, διότι ἐνομιζέτο ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος σχεδὸν δὲν ζῆ, δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι σὺν τῇ ἐλευθερίᾳ τὰ πάντα... ἀπώλεσεν. Οἶαν ὁμως χαρὰν ἠσθάνθη, ὅτε παρὰ τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, καὶ δὴ παρὰ τοῦ πρωτονοταρίου Θεοδοσίου τοῦ Ζυγομαλαῆ ἐπληροφορήθη τὰ περὶ θρησκείας, τὰ περὶ παιδείας, οἶαν εὐχὴν ἔδιδε τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ συνεχεῖ κατὰ τὸ δυνατόν πνευματικῇ μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίᾳ² διότι ἐν τῇ καθ' ἡμέραν προσευχῇ — ἦτο εὐσεβέστατος ὁ Κρούσιος καὶ φιλακόλουθος, σπανιώτατα ἔλιπεν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἑσπερινοὺς μάλιστα προσήρχετο, ὅτε θείου λόγου δευτέρου κήρυγμα ἐγένετο³ — ἠῦχετο ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, ἐμνημόνευε κατ' ὄνομα καὶ τοῦ πατριάρχου ἀκόμη, ἐὰν ἐγνώριζε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, ὧν παρηκολούθει φιλικώτατα, ὅσον αὐτῷ δυνατόν, τὴν τύχην. Ἐχαιρε καὶ συνέχαιρε τοῖς φίλοις καὶ γράμματα καὶ ἐπιθαλάμια ἔπεμπεν ὡς ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλαῆ

¹ «Ἀφ' οὗ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ πάλαι εὐδαίμων Ἑλλάς ἐξετουρκώθη: καὶ καταγραφὰς τῶν σήμερον πόλεων (ὡς Ἀθηνῶν, Θήβης, Θεσσαλονίκης, Κορίνθου, Σπάρτης) καὶ τῶν σῶν Κυθηρῶν καὶ ἄλλων νήσων...» Ἐπιστολὴ πρὸς Μάξιμον τὸν Μαργούνιον τῆς 27 Ἀπριλίου 1588, Μυστακίδου ἐν 2ῷ τμηθί, Κόντου σ. 171. — Ἐδίδασκεν ὁ Κρούσιος Θεουκυδίην καὶ Ὅμηρον κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, καὶ δι' αὐτὸ ἐζήτηε καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀπεικόνισμα «Θουκυδίδου ἕνεκα, ὃν τοῖς κριτικαῖς διεσάφει» Turcogr. 446.

² Καθ' ἡμέραν σχεδὸν σημειοῦται: Scripsi concionem graecae in Templo, μίαν ἢ δύο ἢ καὶ πλείονας, ὥστε ὑπὲρ τὰς ἑξακισχιλίας (6000) Ὀμιλίας, (Conciones)

καὶ δωρίδια μικρά¹ ἀλλὰ καὶ ἔλυπεῖτο καὶ συνελυπεῖτο τοῖς μετ' αὐτοῦ συναλλασσομένοις ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασιν, ἐπὶ ταῖς θεομηνίαις, προσεφέρετο ὡς πρὸς τοὺς φιλτάτους αὐτῷ Γερμανοὺς καὶ παρεμυθεῖτο τὰ ἑαυτοῦ παθήματα καὶ τὰς συμφορὰς αὐτοῖς προβάλλων. Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Δαυίδην Χυτραῖον, τὸν πάνυ² εἰς Ροδόπασιν (Rostochium) ἀποστελλομένη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ ρφπ' σωτηρίου ἔτους παραμυθητικῇ ἐπὶ τῇ ἐπισκηψάσῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὴν λοιπὴν Γερμανίαν λοιμικῇ καὶ τῷ θανάτῳ τῶν οἰκείων τοῦ σοφοῦ τούτου φίλου, ὅστις ἐστερήθη ἕξ ἀγαπητὰ τέκνα καὶ ἕβδομον θυγάτριον, ἀναμνησκειται ὁμοίων οἰκογενειακῶν αὐτοῦ παθημάτων καὶ περιστατικῶν³ ἀξίων ἵν' ἐν ἄλλῳ μέρει ἀναγραφῶσι καὶ οὐχὶ ἐν τῷ παρόντι. Ἐν ἑτέρῳ ἐπιστολῇ πρὸς ἄλλον σοφόν, ἦν ἐν ὑποσημειώσει τίθημι, τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου πληροφοροῦμεθα⁴ ἀξιόλογα σημεῖα.

ἐν χειρογράφοις τόμοις εἰκοσιν, ἂν μὴ μὲ ἀπατᾷ ἡ παλαιωθεῖσα σημείωσίς μου ὑπὸ Μβ 19 ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Πανεπιστημίου φυλάσσονται. Ὅσας δὲ αὐτὸς οὗτος Ὅμιλλας ἐφ' ὅλαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τοῦ ἔτους λειτουργίαις συνέθηκεν, τὸ ὅλον 516 μετὰ ἐπιπόνους προσπαθείας ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ μέγα αὐτοῦ σύγγραμμα, τὸ τετράτομον, ὅπερ φέρει τὸν τίτλον: «Στέφανος τοῦ Ἐνιαυτοῦ, τουτέστιν Ἐξήγησις Εὐαγγελίων καὶ Ἐπιστολῶν τῶν δι' ὅλου τοῦ ἔνιαυτοῦ ἐν ταῖς Κυριακαῖς ἡμέραις, καὶ ἑορταῖς ἐν ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσκομένων: ἐκ τῆς Τυβίγγης, καὶ ἄλλων θεοκηρύκων ὑπὸ Μαρτίνο τοῦ Κρούσιου ἐν τῇ Τυβιγγαίᾳ Ἀκαδημείᾳ διδασκάλου τέτταροι τόμοις συγγραφείσα». Ἐπεταὶ ὁ τίτλος ὅλος καὶ λατινιστὶ Corona . . . Witembergae, 1602—1603. Δίστηλον, ἑλληνιστὶ-λατινιστὶ τοῦ πρώτου μήκου, ὡς ἀλλαγῶ αὐτὸς ὁ Κρούσιος σημειοῦται. Τὸ σύγγραμμα, ὡς καὶ ἡ ἐπιγραφή διδάσκει, εἶναι καὶ διὰ τοὺς ἡμετέρους ἱεροκήρυκας ἀξιόλογον.

¹ «Μοσχιάδα Εἰρήνην γήμαντος, ἀγακλέα κούρην. Germanogr: σ. 202. Ὅρα περὶ τῶν γάμων, Αὐτόθι σ. 231, ὅπερ ἀναδημοσιεύει καὶ ὁ Legrand, Notice biographique σ. 65. Ἐλάμβανεν ὁμοῦ καὶ ὁ Κρούσιος ἀντίδωρα Βλέπε: Turco-graecia, 466—468, διὰ τοῦ εἰς Γερμανίαν ἐπιστρέφοντος Γερλαχίου.

² Ἐχομεν τοῦ Χυτραίου: Oratio de statu ecclesiarum hoc tempore in Graecia, ἐν Witembergae. ἔκδ. 1580. Ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ (σ. 71-72) ἀπαντᾷ Ἀπάκτῃσις τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου λίαν σοβαρὰ καὶ πατριαρχικῇ ἀληθῶς, ὅτι εἰ καὶ τὸ γένος ἡμῶν ὑπέπεσε, ἀλλ' εὐσεβεῖα ἀνένευσσε κλπ, (περὶ ὧν ὄρα Μυστακίδου, Germanograecia σ. 55), καὶ ὅτι ζῆ καὶ κινεῖται.

³ Μh 466, Diarium, σ. 343 κυρίως. Ὁ Κρούσιος ἦτο πολύτεκνος: Πβ. Germanogr: 113 «εἰς τὰ ἐμὰ τέκνα». Ε' Μαῖου ρφπα'. «οἱ δ' ἄλλοι φιλόπαιδος ἐνὶ κόλποισιν Ἰησοῦ». Ἀληθῆς χριστιανὸς ὁ Κρούσιος.

⁴ Ἐν Diarium τ. VIII σ. 166 ἔτους 1600 Μαΐου 28, Die $\frac{8}{4}$ (= τετάρτη) lucido.

Τῷ ἐνδύξῳ τῆς νομικῆς σοφίας διδασκάλῳ καὶ τῆς περιβοήτου Νυρεμβέργης πιστῷ συμβούλῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ τῷ Πρωτοερετικῷ φίλῳ παλαιῷ καὶ ἀρίστῳ ἐν τῷ θεοθρόνῳ χαίρειν.

.. Παραμυθητικῇ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐν ἣ μεταξὺ λέγει καὶ τὰ ἑαυτοῦ παθήματα πρὸς παρηγορίαν, γνωστὰ δὲ γίνονται ἡμῖν ταῦτα: «Ἐγώ, . . . ὅς γε πρὸ μὲν σχεδὸν λθ'. ἐτῶν τὴν πρώτην γυναῖκα θανάτῳ ἀπεστερήθην, πρὸ δὲ σχεδὸν

3. Ὁ Κρούσιος ἦτο φιλελληνέστατος, ὡς εἶπον καὶ ἄλλοτε, φιλελήμων καὶ φιλόξενος, ἐφιλοφρονεῖτο τοὺς πρὸς αὐτὸν καταφεύγοντας, ζητείας ἔνεκεν Ἕλληνας καὶ εἰς προγεύματα ἐκάλει, καθ' ἃ ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν ἀναστροφῆς πολλὰ ἀληθῆ ἢ καὶ περιεσπόμενα ἐπληροφορεῖτο καὶ κατέγραφε περὶ τῶν χωρῶν καὶ τῶν πόλεων, ἐξ ὧν οὗτοι προήρχοντο, ἐλυπεῖτο διότι τινὰς ἐξ αὐτῶν δὲν ἦτο ἐλικῶς ἀνεξάρτητος ἵνα κρατήσῃ παρ' αὐτῷ πρὸς διδασκαλίαν μὲν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ὠφέλειαν αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς νέας ἑλληνικῆς ὅσον οἷόν τε βαθύτερον. «Διαφυλάττειν ἐγὼ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν καὶ πλατύνειν ἐν τῇ Γερμανίᾳ κατὰ τὴν ἀσθενειάν μου καὶ πειρῶμαι ἀπὸ ἐτῶν περὶ τοῦ ἐξῆκοντα μέχρι δεῦρο. . . .» ἔγραφε ἐν ἀνεκδότῳ ἐπιστολῇ πρὸς Ἰερεμίαν τὸν Τρανὸν τὸν Πατριάρχην. Ἐπόθει ἵνα ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὁμοτρόποις αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς νέας, τῆς νεοτεύκτου θρησκείας, τῆς τῶν διαμαρτυρομένων δῆλα δῆ, καὶ προσεῖχε πολὺ εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν φράρων, τῶν παπιστῶν, καὶ τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ ἐφείλκυν. Ἐφοβεῖτο μὴ οἱ φράροι ἐπιτηδείως συντελέσωσιν εἰς τὴν ψύχρανσιν ἢ διακοπὴν τῶν σχέσεων ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ, διότι, ὡς ἄλλοτε εἰς φῶς ἤγαγον, ἐσπούδαζεν ἵνα αἱ σχέσεις αὐταὶ φιλικαὶ καὶ χριστιανικαὶ μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Γραικῶν τελῶσι, καὶ ὁμοδοξίας καὶ ἀγάπης δεσμῶ συνέχωνται, ἀφοῦ ἐθνικῶς καὶ θρησκευτικῶς, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ζῶμεν, εἰ καὶ ὑπὸ στενὰς περιστάσεις¹.

4. Ἐν ἀνεκδότῳ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ματθαῖον Δρεσσῆρον, (Dresserus) τὸν τῆς Λιψίας καθηγητὴν, ἀκριβῶς περὶ τοῦ ἀπὸ τῶν καθολικῶν — τῶν παπιστῶν — ἐν Αὐστρίᾳ διωγμοῦ ποιεῖται ὡς ἑξῆς λόγον: «... Σήμερον παπιστικὸς ἐν Αὐστρίᾳ διωγμὸς τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν πίστεως, ἢ προσ-

λδ' τὴν δευτέραν, πρὸ δὲ α ἐνιαυτοῦ τὴν τρίτην: πόσας οὖν καὶ πηλίκας ἐμοὶ συμβῆναι εἰκὸς λύπας καὶ μᾶλλον γε ἐν χρεῖα νῦν καὶ βαθεῖ γῆρας, καὶ νύων ἀποβολῇ, περιλειφθεισῶν δύο μόνον θυγατέρων καὶ τούτων ὁμοῦ γεγαμημένων. . . —» Τὰ περαιτέρω ἀδιάφορα τῷ ἀναγνώστῃ. Scripta aliquot consolatoria καὶ ἑλληνιστὶ ἀλλαγῶ.

— Ἐκ τῆς τρίτης συζύγου ἀπέκτησεν ἔνδεκα τέκνα. Σχετικὰ γράφω ἐν τῇ περὶ Ραλ(λ)ῶν πραγματείᾳ μου.

¹ Μυστακίδου, Germanograeca, 71-72 καὶ 58-59 τῶν φράρων. . . . οἱ σπᾶς αὐτοὺς παπίστας καλοῦσαι, καὶ ἀνεκδοτὸν μέρος συμπληροῦν τὸ ἐκ φόβου μὴ τυπωθῆν τότε ἐν τῇ Turcograecia (σ. 428-435 ἐπιστολῇ) πρὸς πίστωσιν τῶν συμβαινόντων (Diarium, I, 187).

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀκριβέστατα κατὰ ὑπερμεσοῦντα τὸν 17' αἰῶνα ἐπιφαίνεται ἡ σύστασις καὶ ἡ δράσις τοῦ τάγματος τοῦ Ἰησοῦ. (Ἰησουϊτῶν). Περὶ τῆς ἐνεργείας καθολικῶν βλέπε: Χρ. Παπαδοπούλου (νῦν Μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) ἐν Ἱστορικαῖς Μελέταις ἀξιολογῶν μελέτη: «Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ ἡ ἐν Ρώμῃ Ἑλληνικὴ Σχολή.»

θέσθαι τῷ παπισμῷ ἢ τῇ ἕκτη ἑβδομάδι τῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἐπικρατείας ἐκχωρεῖν. Ὁ Κύριος βοηθεῖ». Ἡ ἐπιστολή, ἣν, Θεοῦ διδόντος, προσεχῶς πλήρη δημοσιεύσω, διότι καὶ περὶ πατριαρχικῶν πραγμάτων ἐν αὐτῇ γίνεται λόγος, γράφεται «ἀπὸ Τυβ (Υγης, τῇ μετὰ τὴν ιγ' Μαρτίου μηνὸς νυκτὶ, ἔτει τῆς σωτηρίας τῷ αφπς (Diarium, III).

Φόβος συνεκράτει καὶ τὸν Κρούσιον καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Βενετία ἐμπίστους ἀνταποκριτὰς αὐτοῦ καὶ ἠνάγκαζεν ἵνα πολλὰ ἐν χειρογράφοις τοῦ ἁκινδύνου χάριεν, μυστικὰ τηρήσωσι καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ τῇ δημοσιότητι διὰ τοῦ τύπου παραδώσωσιν. Ἐντεῦθεν τὰ παρατηρηθέντα ὑπ' ἐμοῦ χάρματα ἐν τῇ Turcograecia, καὶ τὰ δημοσιευθέντα μερικὰ συμπληρώματα. Ὁ μὲν Ζυγομαλᾶς διὰ τοὺς Ἀγαρηνοὺς, ὁ δὲ Κρούσιος διὰ τοὺς παπίστας, ἴσως ἴσως τολμῶ εἶπεῖν καὶ διὰ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες κατὰ τοὺς περὶ τὸν κρατοῦντα πρέπει ἵνα καλῶνται «ἐβραΐσχε» Καουφλέιτε καὶ οὐχὶ Ἰουδαῖοι (Diarium, VI). «Ὁ Θεὸς ἡμᾶς «ἐλεεῖ», γράφει ὁ Κρούσιος ἐν ἀνεκδότῳ σημειώσει ἀξία λόγου πρὸς ἐκδοσιν.

5. Ὁ Κρούσιος «φιλέλληνας ἐγὼ βάρβαρος» ἅμα λαβὼν «ἐξ Ἑλλήνος εὐγλώττου καὶ τιμιωτάτου, τοῦ θεοφιλεστάτου Κυθῆρων ἐπισκόπου, Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου ἐπιστολὴν ὑπερεχάρη ὅτι ἔκρουσε καὶ οὐκ ἀπεκρούσθη τὸ τῆς κρούσεως τολμηρόν, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκτενῶς, ὡς ἦν αὐτῷ σύνηθες κατὰ τὴν κζ' Ἀπριλίου τοῦ αφπῆ' ἔτους δι' ἐπιστολῆς σπουδαίας γνωσθείσης ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τῆς καθηγεσίας τοῦ πολλοῦ Κόντου πανηγυρικῷ τόμῳ... Ἐκτοτε καὶ μετὰ τὴν διαφορὰν τῶν θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων καὶ τὴν διακοπὴν τῶν θρησκευτικῶν συζητήσεων οὔτε ἡ φιλελληνία αὐτοῦ ἐμειώθη οὔτε ἡ πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ εἰς αὐτὸν τρέχοντας Ἑλληνας ἀγάπη καὶ βοήθεια ἔλιπε. Τὰ πάντα δι' αὐτοὺς ἐπραττε καὶ ἔγραφεν. Ἄξιον δὲ ἰδιαιτέρας διὰ τὸν τὸν Κρούσιον ἐξάρσεως εἶναι ὅτι αὐτὸς παιδιόθεν, ὡς γινώσκωμεν, συντροφόμενος εὐαγγελικαῖς ἐπιμελείαις καὶ μετὰ τῶν θείων πατέρων καὶ τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἐν ἐνυπνίοις (ὄνειρα) ἔ

¹ Μαξίμος ὁ Μαργουνίος λαβὼν ἐπιστολὰς τοῦ Κρούσιου ἅμ' ἀναγνοὺς ἕνεκα τοῦ ἐκ παπιστῶν φόβου τῷ κυρί παραέδωκε. Ἡ παπικὴ Ἐκκλησία καὶ αὐτὸν ἐξήτει ἵνα τῷ ἱεροδικεῖφ ὑποβάλῃ, ἐφ' ᾧ καὶ διπλωματικὸν ἐπείσοδιον μεταξὺ τοῦ ἐν Ρώμῃ ἀντιπροσώπου τῆς Βενετίας καὶ τοῦ πάπα Κλήμεντος τοῦ Η'. κατὰ 1593, περὶ οὗ καλλίστην παράγραφον δύναται ἴν' ἀναγνῶ, ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐν Β'. τόμῳ τῆς Bibliogr: Hellénique: τοῦ Legrand σ. LV — LVI.

² Ἐβλεπε καθ' ὑπνοὺς ὄνειρα περίεργα, ἅτινα τῇ ἐπιούσῃ ἐν ὀλίγαις ἢ καὶ πολλαῖς σειραῖς ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος καὶ κατέγραφεν ἐν τῷ Ἡμερολόγιῳ πολεμικά, ἑλληνικά, ἐξηγήσεις καὶ ἐρμηνείας ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, δωρεὰς βιβλίων, ὧν ἐπεθύμει τὴν κτήσιν, οἰκογενειακά, συμποσιακά. Εἶχε κληθῆ «μετὰ τῆς προαποθανούσης μητρὸς αὐτοῦ in mensa, in Constantinopoli παρὰ τῷ Σουλτάνῳ. Ὁ

ἀναστρεφόμενος οὐδέποτε φράσιν τινὰ ἢ λέξιν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καθόλου ἢ κατ' ἐκείνων, μεθ' ὧν ἀλληλογραφίαν εἶχεν, ἐν τοῖς πολυτόμοις αὐτοῦ χειρογράφοις δυσάρεστον ἢ τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν θίγουσαν ἐνέγραψεν, ὡς ἐγὼ τοῦλάχιστον παρετήρησα, καίτοι εἰς ἄλλα πράγματα ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ἐδεικνύετο ὀρμητικὸς καὶ πικρὸς (Πρβ. π.χ. ἔριδα αὐτοῦ γραμματικῆν - φιλολογικῆν πρὸς τὸν Νικόδημον Frischlin, ¹ καὶ τὴν περὶ τῆς ἔριδος ταύτης βιβλιογραφίαν ἄξιαν λόγου ἐν Strauss, 1855 ἐν Φραγκφούρτῃ VIII † 585 σελ.)

Ἔχει ὁ ἴδιος ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. καὶ γρ. Mβ 37 κώδικι, ὡς θὰ ἴδωμεν, κατάλογον τῶν ἐπισκεψαμένων αὐτὸν ἀπὸ διαφόρων μερῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ συντυχόντων αὐτῷ Ἑλλήνων «Graeci homines, qui mecum (in Germania) fuerunt diversis temporibus, ex quorum ore ea, quae ad hodiernam corruptam Graecam linguam pertinent, annotavi?»

Σουλτάνος προσέπιεν αὐτῷ εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν προσηνῶς καὶ μετὰ προσηφίας ἰλαρότητος. Ὁ Κρούσιος ἠπόρησε καὶ ἠρώτησε τὴν Α. Μεγαλειότητα ποῦ καὶ πῶς δέξαθε τὴν γερμανικὴν. Ὁ Σουλτάνος ἀπήντησε. *bei leuten umb mich* (= ἐκ τῶν παρ' ἐμοὶ θεραπεόντων). Ὁ Κρούσιος περαιτέρω ἠρώτησεν ἂν δύναται ἵνα παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐπιστρέφων (in Germaniam) καὶ κανέν παλαιὸν ἑλληνικὸν βιβλίον. Ὁ Σ. ἀπήντησεν: «μάλιστα ἂν ἀναζητήσωμεν μεταξὺ τῶν βιβλίων μας.»

Ἐν δὲ τῷ IV γ: σ. 467 τοῦ *Diarium* σημειοῦται: *Media 3^a «hora noctis 5 diem Dec: praecedentis ὄνειρ: σχεδὸν ἑλληνιστί ὄλον τὸ ὄνειρον ἀναγράφεται, οὗ ὑποκείμενον ἢ Λύγούστα Εἰρήνη ἢ βυζαντίς, τὸ ρόδον ἄνευ ἀκανθῶν, ὡς τὰ δημοτικὰ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἕσματα ὀνομάζουσιν αὐτήν, καὶ σύζυγος Φιλίππου τοῦ Σουηβικοῦ († 1208), ἧς καὶ τὸν τάφον προσεκύνησα μεταβάς εἰς Lorch εἰς τὴν Μονήν, ὅτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐν τῇ παραδόσει τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ B. von Kugler προφερόμενον ἤκουσα. Οἶαι θεῖαι καὶ ἱεραὶ ἀναμνήσεις! Ἐν τῷ Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ (1888-89) τοῦ μακαρίτου Ἀσωπίου ἐδημοσίευσα ἄρθρον, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι — ἢ ἐν Λόρχ μονῇ καὶ ἢ βασιλεῖς Εἰρήνη — μετ' εἰκόνας ὑπὸ τὴν ρητορικὴν ἐπίδρασιν τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ μου γραφέν.*

Φυλλάδιον εἰς 4ον περὶ αὐτῆς τοῦ Κρούσιου: *Oratio de regina rom. aug. Irena, vel Maria graeca Philippi Suevi charissima uxore, ἐν Τυβίγγῃ τυπωθὲν τῷ 1593 ζητήσας πρὸς ἀγοράν, ὡς καὶ τινὰ ἄλλα, τὸ de Friederico I Barbarossa κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος αὐτόθι τυπωθὲν δὲν ἠδυνήθην ἵνα εὔρω. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Τυβίγγης ἀκόμη δὲν ἔχει. Ἐν τῇ τοῦ Μονάχου μόνον αὐτὰ εἶδον. Οὐχὶ σπάνια ἀλλὰ σπανιώτατα τὰ τοῦ Κρούσιου ἔργα ἀπὸ διακοσίων ἐτῶν!*

¹ Frischlin (1547 - 1590), ἑλληνιστὶ Βατράχιος κατὰ Κρούσιον. «ἀχαριστότατος καὶ ἔχθιστός μοι, δεινότατος ψεύδεσθαι καὶ διαβάλλειν...» Ἐφοβεῖτο μὴ οὗτος γράψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ συκοφαντήσῃ αὐτὸν τοῖς φίλοις, καὶ οἱ φίλοι φρισχενίσωσιν. Ὅρα ἐπιστολὴν τοῦ Κρούσιου πρὸς τὸν Φιλαδελφείας Γαβριήλ εἰς Βενετίαν περὶ τούτου δημοσιευθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Ἑκκλησιαστ: Ἀληθεία, 1894 καὶ Μυστακίδου, *Germanograeca* σ. 65 ἐν εὐρείᾳ ὑποσημείωσι. (*Diarium*, IV, 72 κ. ἐ.) διὰ πλείονα.

² *Germanograecia*, *Oratio de conservanda lingua graeca αὐτοῦ «ἐν πλεθούσῃ»* Aulaa. Liber primus. Εἶτα ἐν σ. 80 λόγος περὶ τῶν τῆς νεότητος εἰς ἐλευ-

ὡς σημειοῦται ὁ ἴδιος ἐν τῷ ἀναμείκτῳ τούτῳ κώδῳα (Varia Graeca) εἰς δύο διάφορα μέρη.

6. Ἐκ τοῦ IV τ. τοῦ Διατίμι τὰ περὶ Λεοντίου τοῦ Κυπρίου ἄλλοτε διασαφῶν ἐδημοσίευσεν ἐπιστολὴν τοῦ Κρουσίου πρὸς τὸν Μαργούνιον Κυθήρων ἐπίσκοπον, ἐν ἣ ὁ τῆς Τυβίγγης διδάσκαλος παραπονεῖται διὰ «προθύμως ἂν κατέσχομεν αὐτὸν ὧδε, μαθήμασι καλοῖς κεκοσμημένον... ἀλλὰ πῶς ἂν ἡδυνήθην; οὐκ ἔχει αὐτὸς χρήματα, ὅθεν ἂν ἀποζήσειε, κἀγὼ οὐκ εἶμι τῶν πλουσίων, ὅστε δωρεὰν δύνασθαι αὐτὸν τρέφειν... κλπ. ² Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ ὁ Κρούσιος περὶ τοῦ Καβάσιλα Συμεῶν τοῦ λόγου ὄντος ὁμολογεῖ διὰ ἔτοιμος ἦτο ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ ἐπὶ ἑξάμηνον ἢ καὶ πλέον ἔτι φιλοξενίαν ἵνα παράσχη, ἐὰν εἶχε τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, μὴ ἀποκρούπων διὰ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ τοῦτο θὰ ἔπραττεν «ἐπὶ τῷ μαθεῖν ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ συνουσίας τὴν σήμερον μιξοβάρβαρον Γραικὴν γλώσσαν ², ἣν πράγματι μετ' ἀξιοπεριέργου ἐπιμελείας παρηκολούθει καὶ εἰς τὴν ἑξέτασιν αὐτῆς πρῶτος τῶν ἐν Γερμανίᾳ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἔστρεψε ³.

Ὅσοι δὲ ἀξίον πολλῆς προσοχῆς ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἐπιστολῇ, ἧς ἀνωτέρω (§ 4) ἐμνημόνευσεν, ὁ Κρούσιος θεωρεῖ ἐκ θεοῦ τιμωρίαν τὴν ἐγκατάστασιν ἐν Στουτγάρδῃ Ἰουδαίων, διότι «οὔποτε... ἠθέλησαν οἱ τῆς Στουκαρδίας ἐκκλησιαστικοί... ἀγαθοὺς ἔλληνας ἐν Τυβίγγῃ πόλει, ἢ στιπενδίῳ τρέφεσθαι... Νῦν οὖν Ἰουδαίους εἰσδέχεσθαι ἀναγκάζονται».

7. Καὶ αὐτὸν τὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Τρανὸν ἐν συνοδείᾳ μητρο-

θερίουσ σπουδᾶς προτρεπτικῶν. Ἑλληνιστί. — Προσέτι ὄρα καὶ ἑλληνιστί ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Σέγγιον... εἰς Πατάβιον, αὐτόθι σ. 239. W. Schmid, Verzeichnis der griechischen Handschriften d. K. U. Biblioth. zu Tübingen 1902 σ. 76. Ὅρα διὰ περαιτέρω αὐτόθι.

Περὶ τῶν ἐπισκέψεων τούτων καὶ τῶν σημειωμάτων εὗρισκει ὁ βουλόμενος καὶ εἰς τὰ Σουηβικὰ Χρονικὰ (Annales Suevici: ἐν Φραγκφούρτῃ 1595· 1596 εἰς μέγα σχῆμα εἰδήσεις τινὰς τοῦ αὐτοῦ Κρουσίου. Τὰς ἐν τοῖς Σουηβικοῖς Χρονικοῖς ἀπαντῶσας περὶ Ἑλλήνων εἰδήσεις ἐν μεταφράσει ἐξέδωκεν ἤδη ὁ μακαρίτης H. Zeller ἐν τῇ τῷ 1922 ἐν ἰδίῳ τεύχει Ἀθήνησι (1579—1590=Ἑλληνες 33). Περὶ τούτων ἴσως ἐν ἄλλῃ τινὶ εὐκαιρίᾳ, ὅτε περὶ τῶν Χρονικῶν τούτων ἐκτενῆ σημείωσιν ἰδίαν δημοσιεύσω, θεοῦ συναιρομένου.

¹ Μυστακίδου, ἐν Κόντου 25ετηρίδι «Μάξιμος ὁ Μαργούνιος» σ. 149 Ἀθήναις, 1898.

² Μυστακίδου, «Excerpta Crusiana» (παρὰ Schäfer, 70ετηρίδι) σ. 11 (ἢ 509 τοῦ ἀναμνηστικοῦ τόμου, 1914).

³ Οὐχὶ μόνον ὁ πολὺς Ducange τοῦτο λέγει ἀλλὰ καὶ ὁ J. M. Lang, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ad Poesin Barbarograecam Introductio. . . Altdorfii 1707, 40 εἰς αὐτὴν τὴν τιτοφόρον σελίδα διατυποῖ... «καὶ πρῶτου barbarograecae Linguae in nostram, Germaniam introductor... Πρβλ. καὶ Turcograec: σ. 185 καὶ δημότιδος φωνῆς ἐν Germanogr. 237, καὶ 239.

πολιτῶν ἐνίων καὶ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Ζυγομαλά ἀνέμενον ὁ Κρούσιος ἵνα ἔλθῃ εἰς Γερμανίαν, ὡς εἶχεν ἀποφασισθῆ ἔν μεγάλῳ συμβουλίῳ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἀνάγκην ἐγγραφον τοῦ εὐσεβοῦς κυρίου Ἀντωνίου Ἰενισχίου, Κορινθίου, Νεοπαίτρας πρεσβυτέρου. Ὁ Ἀντώνιος οὗτος, ὁ ἱερεὺς, προσῆλθε τῷ Κρουσίῳ τῇ 16 Μαρτίου 1597 λύτρα ἐπὶ τῷ λυτρώσεσθαι ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γεώργιον α *Turcis captum* συλλέγων¹. Διὰ τούτου ἔγραψεν ὁ Κρούσιος ἀπάντησιν εἰς τὸν Πατριάρχην, ἀγγέλλων ὅτι «αὐτὸς χάριτι θεοῦ ἔτι τὰ τῆς κλήσεως αὐτοῦ μετέρχεται σπουδαίως ἄγων νῦν τὸ ο α' ἔτος τῆς ἡλικίας» κατέληγε δὲ διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐρρωσο, ὦ παναγιώτατε, ἐπὶ μῆξιτον μετὰ καλῆς εἰρήνης. Ὑπὲρ σου καὶ τῶν Ἑλλήνων τῷ θεῷ προσευχόμενος διατελῶ. Ἀπὸ Τυβίγγης, τῇ 15' μηνὸς μαρτίου ἔτους αφηζ'. Μαρτίνος ὁ Κρούσιος.

8. Μετὰ τὴν Ἀλώσιν ὁ Πορθητὴς παρατηρήσας ὅτι ἡ Πόλις ἔμενον ἀοικήτος ἐσκέφατο ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα ἐκ διαφορῶν μερῶν τῆς Αὐτοκρατορίας ἐποικίους ἐγκαταστήσῃ, ὡς τοῦτο γνωστόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐφρόντισεν ἐπιτηδεῖως ἵνα παραλείψῃ τοὺς φυγόντας ἵνα ἐπανέλθωσι, τοὺς δὲ που κεκρυμμένους ἵνα φανερωθῶσι καὶ ἀπολαύσωσι τῶν προτέρων αὐτῶν ἀγαθῶν. Κατὰ τὰς ἐπισήμους μάλιστα βεβαιώσεις τοῦ Σουλτάνου, οἱ εὐγενεῖς Ἕλληνες, οἵτινες ἠδύναντο ἵνα πιστοποιήσωσι τὴν ἐξ εὐγενῶν οἰκῶν καταγωγὴν αὐτῶν θὰ ἐγίνοντο ἐκ μέρους αὐτοῦ ὑποκείμενον μείζονος διακρίσεως καὶ τιμῆς ἢ ὕσης πρότερον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν αὐτοκράτορσιν ἀπέλαυον. Ἀλλ' ἐπλήρωσαν, ὡς γνωστόν, οἱ παρουσιασθέντες τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν πρὸς τὴν βασιλικὴν διακήρυξιν διὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, ὡς ἄλλοτε ἐκτενῶς ἔγραφα². Ὁ Κρούσιος ἐγένωσκε φαίνεται τὴν συμφορὰν τῶν εὐγενῶν ἐν Βυζαντίῳ οἰκῶν καὶ τὴν διασπορὰν καὶ διὰ τοῦτο ἐν πάσῃ δεδομένῃ εὐκαιρίᾳ ἠρώτα, ἂν ἐν Κωνσταντινουπόλει ζῶσιν ἀπόγονοι τῶν οἰκῶν τούτων, καὶ τίνες. Ἐν σ. 288 τοῦ Α' τ. τοῦ *Diagium* εὗρισκω ἐν συνεχείᾳ... «τίς ἢ τῶν... διαδοχῆ; μῶν ἔτι ζῆ ὁ... ζῶσιν ἔτι Καντακουζηνοὶ καὶ Λασκάρεις καὶ Χρυσολωραῖ καὶ Ἀργυρόπουλοι καὶ Λασκάρεις (οὐτῷ) καὶ Χαλκονδύλαι;» Ἐν δὲ πρὸς τὸν Ζυγομαλᾶν ἐπιστολῇ, τῇ ἐν *Turco-graecia*³ πάλιν «μῶν ἔτι τινὲς Παλαιολόγοι καὶ Καντακουζηνοὶ καὶ Νοταραῖ

¹ *Diagium* VI, σ. 371 - 385. Ἡ συστατικὴ τοῦ Ἱερεμίου ἔφερε χρονολογίαν 1593. Ἡ τοῦ Κρουσίου ἀπάντησις ἐγένετο κατὰ Μάρτιον (17) τοῦ 1597, ὅτε ὁ σεπτὸς αὐτοῦ φίλος δὲν ἦτο ἐν τοῖς ζῶσιν, ἦτοι τῇ ἐπαύριον τῆς πρὸς αὐτὸν παρουσίας τοῦ Ἀντωνίου. Νῦν ὁ ρ α τὸν τυπωθέντα ἐπὶ τῇ 450ῃ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Τυβιγγαίας Ἀκαδημείας ἐπετεῖφ τόμον περιλαμβάνοντα τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Κρουσίου ἐτῶν 1596 - 1597 σ. 298 κ. ἐξῆς—Tübingen 1927, 8ον ἐκ σελ. XX + 429.

² Μυστακίδου, Ἐπὶ τῇ Ἀλώσει, τὰ μετὰ τὴν Ἀλώσιν. Μωάμεθ ὁ Κατακτητὴς κλ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1920 σ. 68 κ. ἐ. Αἱ πηγαὶ ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτόθι.

³ *Turco-gr*: 449. Ὅρα καὶ σ. 497: *Familiae graec: nobiles*.

καὶ Λασκάρεις καὶ Χρυσολωραὶ καὶ Ἀργυρόφυλοι (οὕτω) καὶ Χαλκονδύλαι». Τοῖς ὑπέρτοις τέτταρσιν ἡμεῖς οἱ Λατῖνοι καὶ Γερμανοὶ τῆς παρ' ἑαυτοῖς ἑλληνικῆς μαθήσεως τὰς ἀρχὰς ὀφείλομεν» (Εὐγενῆς ὁμολογία).

Ἐντεῦθεν αἱ περὶ Λασκάρων σημειώσεις καὶ αἱ περὶ Ραλ(λ)ῶν καὶ περὶ Παλαιολόγων καὶ Καντακουζηνῶν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων (Γραικῶν), πατριαρχῶν, μητροπολιτῶν, λογίων εἰδήσεις καὶ ἐκθέσεις.

9. Τὰς εἰδήσεις τὰς ποικίλας περὶ πάντων τῶν καθ' ἡμέραν συμβαινόντων αὐτῶ, ἐπιστημῶν τε καὶ ἰδίων πράξεων καὶ οἰκογενειακῶν καὶ βοηθείας προσφύγων ἀλληλογραφίας εὐρίσκομεν κυρίως ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ (Diarium) αὐτοῦ, ὅπερ ὑπ' ἀρ: καὶ γρ: Μh 466 ἐν 4^{ον} σχῆμα ἐν τῇ Πανεπιστημιακῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Τιβύγγης φυλάσσεται. Τὸ πολύτομον, ὅσον καὶ πολύτιμον τοῦτο Ἡμερολόγιον κατέστησα ἤδη γνωστότερον, ἵνα μὴ εἶπω γνωστόν, πρὸ 40ετίας, ἰδιαίτερος δὲ δι' ὅσων ἐδημοσίευσα ἐγὼ αὐτὸς ἐν τῇ Πανηγυρικῷ τόμῳ ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ μακαρίτου Κόντου (1893) καὶ διεξοδικώτερον ἐν τῇ R. des Etudes Grecques (1898). Ὁ φίλος ἀναγνώστης βλέπει κατὰ σειράν σημειώσεις τοῦ Κρουσίου ἐν δυσξυμβλήτῳ ἐπιτομογραφίᾳ ἐπιβαρνομένη καὶ ὑπὸ πολυγλωσσίας ἀναμείκτου, τὰς περὶ τῶν προσελθόντων αὐτῶ Λασκάρων καὶ εἰς ἄλλην διατριβὴν ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ τὰ περὶ Ραλ(λ)ῶν, εἰς ἣν καὶ ἐπιστατικώτερόν πως περὶ τοῦ περιεχομένου, τοῦ περιεργωτάτου τούτου Ἡμερολογίου ἀναπτύσσομαι, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύτησα ἵνα συμπληρώσω ὅτι μετὰ τόσου ζήλου καὶ τόσης δυνάμεως ἐπὶ ἔτη ἐπεζήτησα ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι δαπανώμενος καὶ πονῶν καὶ εἰς ἀγαθὸν τι πέρας φέρω.

Ἐγραφον κατὰ Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον ἐ. ἔ. ἐν Νέῳ Κουρί, τῇ τῶν λόγων ἐρημίᾳ, ὡς ἔγραψε Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρης διὰ τὴν Μεσσήνην, ἐκ Μεσσήνης τῆς Σικελικῆς.

B. A. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Ἄρχων διδάσκαλος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

ΟΙΚΟΣ ΛΑΣΚΑΡΕΩΝ ΠΕΡΙ ΤΑ 1400

10. Ἡρόδη Λασκαρίνη Κομνηνή. . . ἡ μεγάλη κοινοσταύλισσα
καὶ νύμφη τῆς κητορίας

Μιχαὴλ Κομνηνός Λάσκαρις. . . ὁ Φιλανογὸς καὶ γαμ-
ρὸς τῆς κητορίας

Μανουὴλ Κομνηνός Ραοὺλ Ἀσάνης, καὶ μέγας ποιμνικῆ-
ριος καὶ γαμπρὸς τῆς κητορίας

Κωνσταντῖνος Κομνηνός Ραοὺλ ὁ Παλαιολόγος, ὁ πρω-
τοσεβαστὸς καὶ γαμπρὸς τῆς κητορίας (*,*)

(* *) Τὴν ἄνω σειράν κατέχω ἐξ ἀποσπάματος τῆς R. des Etudes Grecques, (1904) εὐμενέστατα ἐν καιρῷ σταλέντος μοι ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ

φίλου τοῦ κ. H. Omont, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου. Ὁ κ. Omont ἐδημοσίευσε τὴν σπουδαιοτάτην πραγματείαν *Portraits de différents membres de la famille des Comnènes peints dans le Tyron*: τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Βεβαίας Ἐλπιδος τῶν Χριστιανῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πραγματείαν, ἣτις ἐκτὸς τοῦ γενεαλογικοῦ μέρους ἔχει καὶ μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὅρα καθέκαστα καὶ τὴν σειρὰν τῶν χρονολογιῶν, καθ' ἃς καὶ τὰ μνημόσυνα τῶν μελῶν τοῦ οἴκου τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν συγγενῶν ὀφείλουσι τελειῶσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ ἀπὸ σελ. 361 - 369 - 373.

Ἐξελεξάμην ἐνταῦθα μόνον τὰ ὀνόματα, τὰ διὰ τὴν ἐργασίαν μου ταύτην, καὶ τὴν περὶ Ραλλ(λ)ῶν χρήσιμα.

B

II. Ἄρχομαι ἀπὸ τῶν δύο Λασκάρων, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ κοινότερον Ἰάνου, ὧν ἡ δρασις τοὺς ἀμέσως μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνους (1453 μ. Χ.) πληροῖ. Οὗτοι μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἐλθόντες, καὶ τὴν δᾶδα τῆς ἑλληνικῆς ἡμερώσεως ἐν χερσὶν ὑψηλὰ κρατοῦντες, ἅμα τῇ πτώσει τῆς βασιλίδος, διαπρύσιοι κήρυκες τῆς ἐλευθερίας ἐγένοντο, ἦν βαρὺς «ὦλεσεν αἰὼν, βαρβαρικοῖς δαμάσας ἤθεσιν ἀγλαίην, ὡς μετὰ ἓνα περίπου αἰῶνα ἔγραφε πρὸς Μαρτίνον τὸν Κρούσιον, «τὸν φίλτατον αὐτοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφόν», τὸν τῆς γηραιᾶς Τυβίγγης διδάσκαλον, καὶ ὁ Ζυγομαλᾶς Θεοδόσιος, ὁ ἀληθὺς θεόσδοτος τοῦ Κρουσίου φίλος¹ ἐκ τῶν πατριαρχείων. Αὐτοὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς γλυκερᾶς ὀνομασίας τῆς ταλαιπωρουμένης πατρίδος στερηθέντες ἤλπισαν ὅτι μόνον διὰ τῶν ἑλληνικῶν φώτων αὐθις ταύτης θ' ἀπολαύσωσι: νῦν ἐν μέσῳ τῶν τῆς ἀπατρίας ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν βασάνων ἠσθάνθησαν οἶον ἀπεστερήθησαν ἀγαθοῦ, οὐ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἱερότητα δὲν εἶχον πρεπόντως ἐκτιμήσει. Διὰ τῶν ἑλληνικῶν γραμματέων ἤλπιζον, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ συγχρονίζων Μᾶρκος ὁ Μουσοῦρος, σεμνότατος μύστης τοῦ παραγγέλματος τούτου καὶ μεγαλοφωνότατος κήρυξ, ὅτι θ' ἀναστήσωσιν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Βυζαντίου τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, πράγματος ἀδιατιμήτου κατὰ τὸν Ζυγομαλᾶν².

¹ Turcograecia, Basiliae, 1584 σ. 94.

² Αὐτόθι σ. 445, 447. Ὁ Κρούσιος ἀπαντῶν τῷ Θεοδοσίῳ γράφει «Ἠλίκον ἐμέ παθεῖν ἠγῆ τὴν ψυχὴν ἀκούοντα τὸ «ἀδιατίμητον ἢ ἐλευθερία». Πρ βλ. Μυστακίδου, Germanograecia (1922) σ. 17.

Περὶ Ζυγομαλῶν (--ἀδων) ἔχομεν σήμερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ βιογραφίαν τοῦ Legend E., Notice Biographique 1889, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου τοῦ ἡμετέρου κ. Κ. Ι. Δυοβουνιώτου, Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς ἐν τῇ Θεολογίᾳ καὶ εἰς ἰδιαίτερον ἀπόσπασμα, 1923. Ἐπιθι καὶ ὄσα σημεῖοι ὁ κ. Γ. Σωτηρίου ἐν τῇδε τῇ Ἐπετηρίδι τόμ. Β'. σ. 246 ἐξ.

1) **Κωνσταντῖνος Λάσκαρις (1434-1501 μ. Χ.)**

12. Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρις, γνωστότατος ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἦτο Κωνσταντινουπόλιτης. Ὅτι ἐάλω ἡ Κωνσταντινούπολις «καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐάλων» γράφει ὁ ἴδιος. Ἀπελευθερωθεὶς ἦλθε διὰ τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κερκύρας εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ δὴ ἐγκατέστη ἐν Μεδιολάνῳ, ἧς ἡγεμόνευεν ὁ φιλόμουσος οἶκος τῶν Σφόρτσα. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἐτυπώθη ἡ «Ἐπιτομὴ τῶν ὀκτώ του Λόγου μερῶν» ἥτοι ἡ γραμματικὴ, ἣν αὐτὸς συνέγραψε χάριν τῆς νεαρᾶς κόρης τοῦ δυνκὸς Φραγκίσκου τοῦ Σφόρτσα, τῆς Ἰπακύτης, ἥτις ἰδίαν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἔτρεφεν ἀγάπην καὶ αὐτῇ προσήνεγκε ¹.

Εἶτα διὰ Νεαπόλεως εἰς Μεσσήνην τὴν Σικελικὴν ἐλθὼν ἐγκατέστη. Ἐν Μεσσήνῃ κηλεύσει τοῦ πάπα Πίου τοῦ Β' καὶ στηρίζει τοῦ Βησσαρίωνος ἔδραν διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ὠργανώθησαν. Ἐν μίᾳ τῶν ἐδρῶν τούτων ἐδίδαξεν ὁ Κωνσταντῖνος.

Ἀπέθανε τῷ 1501 κατὰ τὴν ἐπιδημίαν πανώλους. Κατέλιπε τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς πόλεως, ἐξ ἧς μετὰ περιπετείας τὰ πλεῖστα χειρόγραφα κατήντησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλ. τῆς Μαδρίτης, ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ Igiarte περιγραφὴ αὐτῶν μαρτυρεῖ.

2) **Ἰάνος Λάσκαρις (1435 - 1545).**

13. Ἰάνος ὁ Λάσκαρις, ὁ Κωνσταντινουπόλιτης Μικρασιάτης, διότι καὶ Ρυνδακηνὸς ἀπὸ τῆς Ρυνδάκου², πόλεως μεταξὺ Φρυγίας καὶ Ἑλλησπόντου, ἦτο ἀνὴρ ἀξιολογώτατος. Διὰ τὸν Λάσκαρην τοῦτον καθῆκον ἐπιβαλλόμενον θεωρῶ ἵνα ὀλίγον τι ἀναπτυσθῶ, διότι Ἑλλήν ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικός, ὁ μακαρίτης Διομήδης, μετὰ πολυχρόνιον μελέτην ἐν τῇ τρίτῳμῳ Ἐκκλησιατικῇ Ἱστορίᾳ ἦν ἐφιλοπόνησεν, ἐβεβήλωσε τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου Ἑλλήνος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει τραφέντος καὶ ἐν

¹ Περιγραφὴν τῆς Ἐπιτομῆς τυπωθείσης τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1476, ὅρα παρὰ Legrand, Bibliogr. Hellénique τ. I, σ. 1—5. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς βιβλιογραφίας ὑπάρχει καὶ βιογραφία τοῦ Κωνσταντίνου, εἰς ἣν ὁ πλείω βουλούμενος παραπέμπεται. Ὅσα ἀνωθι ἔγραψα ἀρκετὰ. Ὡς ἀπήνησα ἐν ταῖς πηγαῖς, ἀφῆκα τὴν γραφὴν Λάσκαρις ἢ Λάσκαρης, καὶ Ράλης δι' ἐνὸς ἢ δι' αὐτοῦ λ.

² Ρύνδακος, πόλις μεταξὺ Φρυγίας καὶ Ἑλλησπόντου. Ἐπὶ τῷ Ρυνδάκῳ ποταμῷ, τοῦ ὁποίου, ὡς λέγει ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἐν λ: Βέσβικος, οἱ Γίγαντες ἐγκῶσαι τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ἐζήτουν». Σήμερον ὁ Ρύνδακος ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀντικρὺ ἀκριβῶς τῆς νήσου Βεσβίκου (νῦν Καλολίμου, πρβλ. Μυστακίδου, Γεωγραφίας) παραλίαν τουρκιστὶ Σαζλίκ μπουρουέν (28°, 20', Philippson, Petermanns, Mittheil: N° 177) διερχόμενος... τὸ Μιχαλίτς Ἰσκαλεσί, (ἥτοι ἀποβάθραν τῆς ἀνθοῦσης ἄλλοτε κωμοπόλεως Μιχαλίτς) ἔνθα δέχεται ἀριστερόθεν τὰ ὕδατα τοῦ ἱστορικοῦ ποταμοῦ Οὐλφέρτσάι, ὀρθότερον Νίλ-ουφέρ.

Ευρώπη μεθύστερον μέγα ἀναδειχθέντος. Ὁ μακαρίτης Διομήδης ἀπορίας ἄξιον γράφει ἀνεξελέγκτως (τ: Γ', σ. 74) «Τάνος τις Λάσκαρις ἐπώλησε πολλὰ βιβλία ἐξ Ἀχίου ὄρους ἐν Φλωρεντία διὰ τὴν Βιβλιοθήκην τῶν Μεδίκων» οὐδ' ἄλλην λέξιν μίαν προστιθείς. Πῶς διέφυγεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, πῶς ἐβίωσεν ἐν τῇ Ευρώπῃ; Ὁ Λάσκαρις ἐμφανίζεται ὡς τις καλλιγράφος μεταπρατῆς πωλητῆς χειρογράφων ὡς ἐκεῖνος π. χ. ὁ Δαρμάριος ὁ Ἐπιδαύριος, ὅστις τὴν Ευρώπην περιήρχετο ὑπὸ μάλῃς χειρογράφων κώδικας κρατῶν καὶ εἰς ἀγορὰν προσφέρων, περὶ οὗ κατελθόντος καὶ εἰς Τυβίγγην ἰδίαν συνέγραψα μελέτην κατὰ τὸ 1914 ¹.

Ἐκ Καισαρείας ὑπὸ τὰς β. ὑπορείας τοῦ ὑψικαρήνου Ἀργαίου ἐπιστημονικὸν ἔρανον ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ ἀειμνήστου Κ. Κόντου πέμψας ταπεινότερα ὑπέδειξε τοῖς ἐν Ἑλλάδι ἀρμοδίοις τὴν ὑπαρξιν καὶ ὀλίγων βιβλίων σχετικῶν διὰ τοὺς αἰῶνας τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ συνέστησα τὴν μελέτην αὐτῶν διότι περὶ τῶν ἡμετέρων ἐπρόκειτο πραγμάτων, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὅλα ταῦτα ἐξηνεμίσθησαν ἕως ὅτου φθάσωσιν εἰς τὸν προσόντα ὄρον, καίτοι ἐτυπώθησαν καὶ κοινὰ ἐγένοντο ². Ὁ δὲ καὶ περίεργον οὐδ' ὑπ' ὄψιν ἐλήφθη τὸ ὑπὸ τοῦ θαυμασίου Θερεϊανοῦ θαυμασιώτατον βιβλίον «περὶ Κοραῆ» ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ ὁποίου εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ὁ μέγας ἐκεῖνος τῆς Ἱστορίας μελετητῆς καὶ φιλόπατρις δημοσιογράφος ἔγραφε περὶ τοῦ Ἰάνου Λασκάρως ³. «Ὁ πρῶτος δὲ τῆς ἑλληνικῆς συνειδήσεως δορυφόρος ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ὁ ἐκ Ρυνδάκου τῆς Φρυγίας Ἰάνος ὁ Λάσκαρις. Ἡ ἔξοχος παιδεία τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἦτο ἐφάμιλλος πρὸς τὴν ἀκρατον αὐτοῦ φιλογένειαν. Εἶναι ὁ εὐγενέστατος καὶ σοφώτατος πάντων τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι κατέφυγον εἰς τὴν Ἰταλίαν. . . . » ὅστις ἀναλώμασι Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Μεδίκων διέσωσεν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς ἑκατοντάδας ἑλληνικῶν ἀντιγράφων, ὅστις εἶχε τὸ σθένος ἵνα ἐνώπιον τῶν βασιλέων, καὶ αὐτοκρατόρων, καὶ τῶν φιλανθρώπων ἀρχιερέων τῆς Ρώμης «ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀγορεύῃ, ὅστις συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ σύστασιν ἑλληνικοῦ γυμνασίου, ἐν ᾧ Ἕλληνες νεανίσκοι ἐμελλον ἵνα διδάσκωνται τὴν πατριὸν γλῶσσαν καὶ τὰ ἐγκύκλια παιδεύματα. Ἀλλὰ

¹ Mystakidis, Excerpta Crusiana: Μαρτίνος ὁ Κρούσιος καὶ Ἀνδρέας Δαρμάριος ὁ Ἐπιδαύριος ἐν Τυβίγγῃ μετὰ πίνακος. Ἀπόσπ. ἐκ τοῦ πρὸς τμήν τοῦ D. v. Schäfer τόμου... Forschungen... zur Geschichte des Mittelalters u. d. Neuzeit — Festschrift σ. 500-530 ἐν Jena 1914.

² Σ. 130-131 τοῦ ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς καθηγεσίας Κ. Σ. Κόντου πανηγυρικοῦ τόμου, ἐν Ἀθήναις 1893. Μυστακίδου, «ὁ Ἰερὸς Κλήρος κατὰ τὸν ἸΣΤ' αἰῶνα. Μάξιμος ὁ Μαργούνιος», σ. 122-178.

³ Ἀδαμάντιος Κοραῆς, ὑπὸ Δ. Θερεϊανοῦ, Τεργέστη τ. Α' σ. 8 κ.ε. Περβ. καὶ Μυστακίδου, Ἱστορία, χρησιμότης αὐτῆς, σχέσις πρὸς τὰς λοιπὰς Ἐπιστήμας. 1906 σ. 49-50, Κωνσταντινουπόλει.

δὲν ἐκτείνομαι. Ὁ Ἰάνος Λάσκαρις λοιπὸν δὲν ἦτο τις, ἀλλ' ἦτο τις ἦτο καὶ ποιοῦς.

Ὁ Ἰάνος Λάσκαρις, παῖς ἔτι κατὰ τὴν Ἀλωσιν ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θεοδώρου εἰς Πελοπόννησον, ὅθεν διὰ Κρήτης καὶ Βενετίας κατέφυγεν εἰς Ἰταλίαν. Ἐνταῦθα τῇ προστασίᾳ τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος ἐσπούδασεν, ἀνεδείχθη, καὶ εἰς Φλωρεντίαν ἐλθὼν εὗρεν παρὰ τῷ φιλομουσωτάτῳ οἴκῳ τῶν Μεδίκων προστασίαν. Ἐν Φλωρεντία ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, δι' ἧς διεκρίθη καὶ πολλὴν καλὴν φήμην ἀπέκτησεν. Λαυρέντιος ὁ ἐκ Μεδίκων καὶ βιβλιοφύλακα τῆς φερωνύμου βιβλιοθήκης διώρισε, μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς καὶ συλλογὴν χειρογράφων καὶ αὐτὸς τὰς δαπάνας τῆς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν περιουσίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προθυμώτατα ἀνέλαβε.

Ὁ Λάσκαρις ἐφωδιασμένος καὶ διὰ συστατηρίου γραμματος τοῦ προστάτου αὐτοῦ πρὸς τὸν Σουλτάνον Βαγιαζήτ τὸν Β' ¹ ἐπεχείρησε τῇ περιουσίᾳ ταύτῃ, εἰς ἣν καθ' ὅλα ἐπέτυχεν. Ἠγόρασε κώδικας ἐκ Κερκύρας, ἐξ Ἀρτης, ἐκ Θεσσαλονίκης δὲ παρὰ Ματθαίου καὶ Μανουήλ, τῶν Λασκάρειων, ἐπισκέψατο καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅθεν ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Βασιπεδίου ἠγόρασε τὸν κώδικα τῶν «Ἑλλήνων ρητόρων» (ἐκδ. Ἄλδου, 1513), ἐκ τοῦ Γαλατᾶ κλ. ². Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ γεννητεῖρα αὐτοῦ, ἦν μακρὸς κατέλιπεν, ἔσχε τὴν τιμὴν ἵνα τύχη ἀκροάσεως παρὰ τῷ Βαγιαζήτ, νιῷ καὶ διαδόχῳ του Πορθητοῦ, εὐμενοῦς, διότι ὁ Σουλτάνος ἦτο πεπαιδευμένος, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφός, ὁ ἀτυχὴς Δζέμ, καὶ φιλομαθής, ἅμα δὲ καὶ τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐξετάσῃ πολλὰ καὶ τὰ πνεύματα ἐκ τῆς δημιουργηθείσης νέας καταστάσεως ἐπὶ Τουρκοκρατίας διερευνήσῃ ³.

¹ Müller K. K., Neue Mitteilungen über Janos Laskaris u. die Medicäische Bibliothek ἐν Centralblatt f. Bibliothekswesen, Λειψία 1884, ἀκριβῶς τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐκδόσεως τοῦ σπουδαίου τούτου διὰ τὴν Βιβλιοθηκοοικονομίαν περιοδικοῦ 338-412.

Διὰ τὸν Λάσκαριν ὑπάρχουσιν ἔτι τὸ κεφ. V de Joanne Lascari τοῦ χρησίμου καὶ νῦν βιβλίου τοῦ H., Hodi us, De Graecis illustribus... Λονδίνο, 1742, 8ον σ. 241-275 ἐπίσης δὲ καὶ τοῦ Vast H., De Vita et operibus Jani Lascaris, Παρισίους 1878 8ον. Καὶ τελευταῖον καλλίστη καὶ ἀκριβεστάτη ἐργασία τοῦ μακαρίτου φίλου μου Legrand E. ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς Bibliogr. Hellénique, Παρισίους, 1885. Εἰς ταύτην πρέπει ἵνα στηριχθῇ ὁ περὶ Λασκάρειων γράφων.

² σ. 397-98 ἐν Centralblatt f. Bibl. 1884.

³ Ἐξαιρῶ ἐνταῦθα, ἔστω καὶ ἐν ὑποσημειώσει, ὅτι ἄλλοτε δὲν ἠδυνάμην ἵνα προσθέσω εἰς τὰς περὶ Λασκάρειος σημειώσεις μου. Ὁ Λ. κατὰ τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλολογικὰς ἐρεῦνας, δὲν ἠμέλησεν ἵνα καὶ μετὰ ἐπισήμων κύκλων εἰς σχέσεις ἔλθῃ καὶ βολιδοσκοπήσῃ τὰς περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἐν γένει τῆς τε εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀνατολικῆς, ἰδέας αὐτοῦ. Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Τουρκίας ἦσαν ὅς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀρνησίδεσται χριστιανοί, εἰς τὰς φλέβας τῶν ὁποίων καθαρὰί ἐνυπῆρχον ἔτι χριστιανικοῦ αἵματος ρανίδας. Ὁ Ἐρσὲξ ἀδὲ Ἀχμέδ πασσᾶς, νιὸς μικρότερος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἐρζεγοβίνης Στεφάνου Κοσσαϊνῆς, πεμφθεὶς

Πρὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτων περὶ τοῦ Λασκάρως τούτου γράφων¹ προσετίθουν ὅτι διακόψας τὰς φιλολογικὰς αὐτοῦ μελέτας ἠκολούθησε τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας Καρόλῳ τῷ Η΄ ἅμα τῇ εἰς Ἰταλίαν νικηφόρῳ καθόδῳ αὐτοῦ. Ὁ Κάρολος ἔτρεφε μεγαλεπήβολα σχέδια ἐν νῶ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰταλίας ἐνόμισεν εὐκόλῳ ἵνα οὐχὶ μόνον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς στρέψῃ, ὑποβοηθούμενος θαυμασίως ἐκ τῶν πληροφοριῶν καὶ τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Λασκάρως, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὄπλα. Ἐνόμισεν εὐκόλῳ ἵνα ἐξώσῃ τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ μεταστήσας αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν αὐτὸς ἀναλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ μάλιστα καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου δικαιώματα ἐπισήμως ἐν Ρώμῃ ἐξεχωρήθησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων, τοῦ Ἀνδρέου (Σεπτ. 1494), υἱοῦ τοῦ Θωμᾶ, διέτρεχε δὲ καὶ ἀνὰ τὰ στόματα πολλῶν καὶ προφητεία ἀκόμη ὅτι «βασιλεὺς εὐρὺ ἔχων τὸ μέτωπον... θάλασσαν περάσει... εἰσπλεύσει εἰς τὴν Γραικίαν καὶ ὀνομασθήσεται βασιλεὺς Γραικῶν»² εἶχε δὲ τελευταῖον παρ' αὐτῷ ὄμηρον ὑπὸ τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ Βοργία παραδοθέντα τὸν ἐπίσης τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντιποιοῦμενον ἀδελφὸν τοῦ Βαγιαζήτ Δζέμ. Μάτην οἱ καλοὶ οὗτοι οἰωνοί, καὶ ἡ θριαμβευτικὴ εἰς Νεάπολιν εἴσοδος αὐτοῦ φέροντος τὰ ἐμβλήματα τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου (Μαρτίῳ 1495). Ὅλα τὰ ὄρατα ὄνειρα διελύθησαν... καί, ἵνα μὴ ἐκτείνωμαι, ὁ Κάρο-

ὄμηρος τῷ Μωᾶμεθ ἐξισλαμίσθη, εὐφύης δὲ ὢν καὶ εὐνοηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, προήχθη εἰς τὴν μεγάλην βιζυρίαν καὶ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Βαγιαζήτ εἰς γάμον ἔλαβε. Μετασχὼν δὲ διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων (Βενετίας, Γερμανίας) ἅμα δὲ καὶ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπεβίωσε παρὰ τὸ Χαλέπιον κατὰ Μάρτιον τοῦ 1518 πιστὸς θεράπων Σελήμ τοῦ Α' ἀνὰ τὰς εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν ἐκστρατείας αὐτοῦ ὡς σύμβουλος ἀναδειχθεὶς. Οὗτος ἐν συνεντεύξει τιμὴ μετὰ τοῦ Λασκάρως ὡμολόγησεν ὅτι μετὰ λύπης ἀφῆκε τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτοῦ, ὅτι δὲ τὴν νύκτα μένων μόνος προσεκύνει σταυρὸν, ὃν εἶχε κεκρυμμένον. Πρβλ., τοὺς ἐν τῇ Α. Μικρᾷ Ἀσίᾳ Σταυριώτας. Διὰ τὸν ἐξ Ἑρζεγοβίνης (= Ἑρσέκ ζαδὲ) τοῦτον πασοῦν μετίτω ὁ πλείω βουλόμενος. 1) Hammer-Heller, Hist: de l'empire Ottoman IV σ. 55 2) Jorga, Gesch. d. Osmanischen Reichs, II σ. 301. 3) Ch: Spand: Cautacasin, Petit Traicté de l'origine des Turcs κατὰ μετάφρ. Ch. Schefér, 1896 τὸν πίνακα καὶ σημ. σ. 304-305. Καλὸν ἵνα σημειωθῇ καὶ ἀρθροῖδιον «αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Ἑρζεγοβίνης», ὅπερ γερμανιστὶ ἐδημοσίευσεν ὁ Pecz Carl κατ' ἀνακοινώσιν τοῦ Κωνστ. Χρηστομάνου. [Ἐκ τῆς ἰταλικῆς ἐκδόσεως τοῦ Spandugino, 1551 ἐν Φλωρεντίᾳ 8] ἐν Wissensch. Mittheilungen aus Bosnien-Herzegovina, ἐν Βιέννῃ 1894. τ. Β' σ. 332-333.

¹ Ἱστορία - χρησιμότης αὐτῆς, σχέσεις πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας κλ. ἐν Κωνσταντινουπόλει 1906 σ. 49 κ. ἐ. Οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει λόγιοι. ἐν Κωνσταντινουπόλει 1907, σ. 131-132.

² Τοιαῦται προφητεῖαι καὶ λαϊκαὶ παραδόσεις παρὰ τῷ ὑποδούλῳ ἔθνεϊ ἐλευθερίας διψῶντι μετ' ἀγαλλιάσεως ἠκούοντο καὶ διεδίδοντο. (Πρβλ. Θρήνον Κων/πόλεως, μαρμαρωμένον βασιλιᾶν, ξανθὸν γένος...).

λος μὴ ἔχων συναίσθησιν τῆς περὶ αὐτὸν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πραγματικότητος, ἐπανέρχεται εἰς Παρισίους, ἀκολουθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Λασκάρεως. Ἀποθνήσκει νεώτατος κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1498...

Ὁ Λάσκαρις ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἡγαπημένας αὐτῷ μελέτας ἀφ' ὧν ἀπέσκασεν αὐτὸν ὁ τοῦ Καρόλου διαδόχος ἐν τῷ θρόνῳ Λουδοβίκος ὁ ΙΒ' καὶ ἔρριψεν αὐτὸν πάλιν εἰς φαγεράν διπλωματικὴν κονίστραν. Ὁ Λάσκαρις, ὑπάρχοντος ἀντιπροσώπου τῆς Γαλλίας ἐν Βενετία, ἐπέμφθη παρὰ τῇ Βενετικῇ αὐλῇ (1503) ἵνα διαπραγματευθῇ συνθήκην, ... μεθ' ἧς καὶ πρεσβευτῆς (ambassadeur) διεπιστεύθη παρὰ τῇ Γαλιηνοτάτῃ Δημοκρατίᾳ (1504 - 1509).

Ὁ Α. ὀγδοηκοντούτης ἀνέλαβε νέαν ἐμπιστευτικὴν ἀποστολὴν ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα Κλήμεντος τοῦ Ζ' παρὰ Καρόλῳ τῷ Ε', αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας καὶ βασιλεῖ τῆς Ἰσπανίας μετὰ τὴν ἐν Πουίτᾳ κατὰ τὸ 1525 νίκην αὐτοῦ κατὰ Φραγκίσκου τοῦ Α' τῆς Γαλλίας, ὃν καὶ ἠχμαλώτισε. Καίτοι ἱστορικὴν τῷ ὄντι προσφώνησιν αὐτῷ ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ προσεφώνησε καὶ δὴ λατινιστί, οὐδὲν ἐπέτυχεν¹. Ὁ Κάρολος ἦτο ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱστορίας, ἀδυσώπητος ἐχθρὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Γαλλίας.

Παραλείπων τὰ περὶ τῶν ἐν Παρισίοις σχέσεων αὐτοῦ (Βουδαῖος), τὰ περὶ τῆς συστάσεως σχολείων, τὰ περὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς πάπας, τὰ περὶ τῶν διαφορῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, περὶ ὧν ὁ μακαρίτης Legrand ὄλων πραγματεύεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βιβλιογραφίᾳ (τ. Α' 1885) ἀρκοῦμαι ἵνα ἀναφέρω ὅτι ζήσας τελευταῖον ἐν Ρώμῃ ἐνενηκοντούτης ἀπεβίωσεν (1445 - 1535) ὁ doctissimus Graecorum omnium aetatis nostrae, ὡς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ περικλεῆς Ἄλδος Μανούτιος, πολὺ δικαίως². Ἀγαθῆς ρίζης, ἀγαθὸν βλάστημα³.

¹ Μετάφρ. γαλλιστί ἐφιλοκονήθη παρὰ Legrand, "Ἐνθ' ἀνωτ. σ. CLVII τ. Α'.

² Ἐν προλόγῳ ἐκδ. Ἑλλήνων Ρητόρων τοῦ 1508 - 1509, ἐν Βενετία. Βλέπε ἐκτενέστερον διὰ τὰ ἐν τῇ Ἀφιερώσει τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλλήνων Ρητόρων: Θερεϊαννοῦ «Κοραῆς» τ. Α' σ. 11.

Ὁ Βουδαῖος (οὐχὶ Βουδδαῖος, ἄλλος οὗτος) κράτιστος ἑλληνιστῆς καὶ ἀκροατῆς τοῦ Λασκάρεως ἐν Παρισίοις ... (+1540) γράφων εἰς φίλον αὐτοῦ ... λέγει «Λασκαρίζειν τοίνυν ἐστὶν ἐν λόγοις μὲν καὶ φράσει, τὸ δεινῶς λέγειν καὶ κομψῶς. Τὸ δὲ ἤθος Λασκαρίζειν ἐστὶ, τὰ ἐπεικῆ καὶ χρηστά καὶ εὐαρεστούμενα φρονεῖν». Ἐν σ. 268 τοῦ Hodus ἀπήντησα τὸ ἄνω χωρίον.

³ Εἰκόνα τοῦ Ἰάνου Λασκάρεως ἔχομεν ἤδη ἐν τῷ σπανιωτάτῳ βιβλίῳ, τὸ ὅποιον εὐτυχῶς ἔχω, τοῦ Pauli Jovii, Novocomensis episcopi Nucerinii, Biografia Virorum literis illustrium... ἐν Basil: CIO. IO. LXXVII μέγα σχῆμα. Ἐν σ. 59 ἐν μεγάλῳ πλαισίῳ. Βλέπε καὶ Legrand E. ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ (σ. 411) τῆς πρώτης σειρᾶς τῆς Bibliographie Hellénique, Paris 1908.

3) | *Μανουήλ Ἀσάνης ὁ Λάσκαρης (1442).*| *Ἰωάννης Λάσκαρης ὁ Ρυνδακηνός (1453).*

14. «Ὁ δοῦλος τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου Ἰωάννης Λάσκαρης ὁ Ρυνδακηνός» ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Ἰμβρου, ἣς μέμνηται ὁ Κουτλουμουσιανός ἐν τῷ περὶ Ἰμβρου ἱστορικῷ Ὑπομνήματι (1845, σ. 44), ὡς καὶ τοῦ Μανουήλ. Τοῦ Ἰωάννου ὡς ἐπάρχου τῆς Σαμοθράκης (praefectus) μνεῖα γίνεται καὶ παρὰ Conze - Niemann κλ. Arch. Untersuchung: ἐν τ. Α'. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδὲν δύναμαι ἵνα ὠφεληθῶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σημειώμασί μου παραπομπῶν ἐν ἐποικιστικῷ χωρίῳ διατρέψων, διότι καὶ τοῦ φιλιτάτου ἐν Σαμοθράκῃ καὶ ἀλησιμονήτου φίλου τὸ σύγγραμμα δὲν εὐρίσκω, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ φιλιτάτου E. Oberhummer τὸ δῶρον περὶ Ἰμβρου κατὰ τὴν μετοικεσίαν... ἀπώλεσα¹.

Ὁ μακαρίτης Λάμπρος ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι (1913) λόγον ποιεῖται περὶ τῶν Λασκάρων τούτων ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ.

4) *Δημήτριος Λάσκαρις, ὁ Λεοντάρης (1449).*

15. Ἐν Ἐνθυμήσει ἱστορικωτάτῃ ἐκ χειρογράφου τῆς Λαυρεντιάκῃς Βιβλιοθήκῃς (Bandini τ: II, σ. 236) δημοσιευθείσης ἤδη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σπ. Λάμπρου ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (τ. Ζ' σ. 158) φέρεται τὸ ἄνω ὄνοματεπώνυμον.

Ὁ γράψας τὴν Ἐνθύμειον ἦτο Δημήτριος Λάσκαρις, ὁ Λεοντάρης².

Πρὸ βλ. κατωτέρω ἀμέσως ὑπ' ἀρ. 5 ὁμώνυμον καὶ ἕτερον, Δημήτριον Λάσκαριν μέγαν Δούκαν.

5) *Δημήτριος Λάσκαρης (1454).*

Οὗτος ἀναφέρεται μόνος κατ' ὄνομα ἐν μέσῳ ἄλλων οἰκογενειῶν εἰς τὸ σουλτανικὸν διάταγμα τοῦ Κατακτητοῦ τὸ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς Λακεδαίμονος εἰς ἐλληνικὴν διαβιβασθέν, καθ' ὃ ἐχορηγεῖτο ἀσφαλῆς ἐπάνοδος εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας Ἑλλήνων εἰς τὴν πόλιν τῆς Εὐδαιμονίας, (καὶ σήμερον παρὰ τοῖς Τούρκοις — δερ ἰσααδὲτ) ἐξ ἧς, ὡς γνωστόν, εἶχον φύγει. Ὁ Σουλτάνος, ἐκτὸς ἄλλων πολιτικῶν λόγων, ἐπεθύμει ἵνα οἰκισθῇ ἡ πόλις καὶ τάχιστα πολυάνθρωπος γένηται, διότι ἦν ἡ πᾶσα ἄοικος οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε κτήνος, οὔτε . . . ἦν ἔρημος κατοίκων³.

¹ Μυστακίδου, «Γεωγραφικά Ἄτακτα» Ἐκκλῆσ. Ἀληθ. 1920. Αἱ νῆσοι τοῦ Θρακικοῦ πελάγους σὺν τῇ ἀπέναντι Αἰνῷ ἐτέλουν ὑπὸ τοὺς Γατελοῦζους . . .

² Ἀξία προσοχῆς ἡ χρονολογία τῶν ἐπιγραφῶν οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἡ προσθήκη τοῦ Ρυνδακηνός. Περὶ τούτου ἐσημείωσά τινα ἐν ἠγουμένη σημειώσει.

³ Τὸ Λεοντάρης ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Λεοντάρη τῆς Ἀρκαδίας. Ὅρα παρὰ κ. Α. Χατζῆ, διὰ Δημήτριον Ράλμὲ τὸ φροσῶτον τοῦ Λεονταρίου (1391).

⁴ Δούκα, σ. 302, 306, Φραντζῆ, σ. 308 ἐκδ. Βόννης. Ἐκτενῶς ἐν Μυστακίδου «ἐπὶ τῇ Ἀλώσει . . . ἐλληνικὸν ἔθνος». (1920) σ. 37, 68 καὶ ἐ. καὶ 35, 76. Περὶ γλώσ-

6) *Μαρία Λασκάρεως (1460).*

Αὕτη, πρωτεξαδέλφη Κωνσταντίνου τοῦ Λασκάρεως, ἐν Κερκίρα, ὅπου καὶ ἄλλοι συγγενεῖς, ὑπανδρεύθη Γεώργιον Διπλοβατάτην. Ἐκ τῶν ἐπιτὰ αὐτῆς τέκνων ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις ἠθέλησεν ἵνα μετ' αὐτοῦ παραλάβῃ εἰς Μεσσηνίαν τὴν Σικελικὴν, τὸν Θωμᾶν. Ἄλλ' ἡ μήτηρ δὲν ἠθέλησεν ἵνα ἀποχωρισθῇ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς¹.

7) *Ματθαῖος Λάσκαρης καὶ Μανουὴλ Λάσκαρης (1491-1492).*

16. Τὰ ὀνόματα τῶν Λασκάρων τούτων, κατοίκων Θεσσαλονίκης, γινώσκω ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἰάνου Λασκάρεως. Ὁ δαπάναις Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Μεδίκων τὴν Ἀνατολὴν περιηγούμενος πρὸς συλλογὴν χειρογράφων Ἰάνος Λάσκαρης εἰς Θεσσαλονίκην ἀφικόμενος ἠγόρασε παρ' αὐτῶν χειρογράφους τινὰς κώδικας, καθὼς καὶ παρὰ τοῦ αὐτόθι διατριβόντος Δημητρίου Σγουροπούλου².

$$8) \left. \begin{array}{l} \alpha' - \text{Ἀνδρέας Λάσκαρις} \\ \beta' - \text{Γαληνὸς Λάσκαρις} \\ \gamma' - \text{Δημήτριος Λάσκαρις} \end{array} \right\} (1500).$$

Βιβλίον ἀνήκον τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ μακαριστοῦ εὐεργέτου μου πρίγκιπος Γεωργίου Μαυροκορδάτου³ ὀλιγοσέλιδον ἐν Παρισίοις δὲ τυπωθὲν κατὰ τὸ (1527), εἰς 8^{ον} περιέχει ἑλληνοιστὶ ἐλεγεία εἰς Λασκάρεις καὶ εἰς Ἀργυρόπουλον καὶ εἰς Ράλλην Μαρκέσιον....

Ὁ Ἰάκωβος Τουσάνος, ὁ κατὰ Γάλλους Jacques Toussain, καθηγητῆς ἐν Παρισίοις (†1547) λατινιστὶ ἀφιερῶν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Λάσκαριν δημοσιευομένην παρὰ Legrand, Bibl. Hellén. τῆς πρώτης σειρᾶς τ. Α' σ. 196.

Ἐν τῷ αὐτῷ μοναδικῷ βιβλίῳ, γνωστῷ μοι ἀπὸ τεσσαρακονταετίας, δημοσιεύεται τὸ εἰς τὸν Γαληνὸν Λάσκαριν ὑπὸ λησιτῶν φονευθέντα ἐλεγείον ἐξ στίχων, ὅπερ διὰ τὴν σπουδαιότητα φέρω εἰς γνῶσιν τῶν πολλῶν :

σησ ἐν τοῖς ἀνακτόροις βλέπε τὰ ἑλληνικὰ ἐν Miklosich - Müller, Acta - Diplomatica τ. III, σ. 286 - 306. Τὰ ἔγγραφα φέρουσι, πλὴν ἑνός, χρονολογίαν χριστιανικὴν. Ὁ μακαρίτης Λάμπρος ἐν ὥραις πραγματεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Σουλτάνου» ἀνεκεφαλαιώσεν ὄλα (N. Ἑλληνομνήμ. Ε' (1908) 40 - 78).

¹ Legrand, Bibl. Hellén. I, LXIX ἐν ὑποσημειώσει.

² Legrand, Bibl. Hellén. I, XLVI.

³ Ἀνέλαβε τὰς δαπάνας τοῦ βιβλίου μου «Byzantin. Deutsche Beziehungen z. Zeit der Ottonen, 1892, αὐτῇ προαιρέσει.

1 ὦ ξένε, Λασκάρεως λεύσσεις τάφον ὧδε Γάληνοῦ,
 ὄν δ' ἄλοχος κεδνὴ καὶ θυγάτηρ ὑπέδν'
 φῶδες ὄτ', ἐννύχιοι τοὺς τρεῖς, δούλην τε θυρωρὸν
 ἔκτανον οἷα βροσιῶν ἔσχηματα, πλοῦτε μάκαρ!
 5 Ἄλλὰ γ' ἀεικέλως πῶς ἦν θέμις ἄνδρα δίκαιον
 τεθνάμεν, ὦ μάκαρες! Θυμέ, λίαν προσέδης.

Τὸ δὲ εἰς τὸν Δημήτριον Λάσκαριν, τὸν ἐπικαλούμενον Μέγαν Δούκαν ἐκ δώδεκα στίχων ἀναφέρει ὅτι εἶναι «ἐχγόνος ἐσσήνων Λασκαριδῶν γενεῆς».

9) Ἀλέξιος Λάσκαρις (1526).

Ἐν λατινιστῇ συγγεγραμμένῳ βιβλίῳ περὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ἐν ᾧ καὶ Λόγος τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος καὶ ἐπιστολὴ de successu ipsius Synodi ac de S. S. processione ad Alexium Lascari eodem interprete. Ἐν Ρώμῃ 1526¹.

10) Ἰάκωβος Λάσκαρης (1530-31).

Ἐν ποιήματι Λεονάρδου Φορτίου τυπωθέντι κατὰ τὸ 1531 ἐν Βενετίᾳ ἐπαινεῖται ὁ Λάσκαρης οὗτος².

Κύριε σοιτῆρ τοῦ κόσμου. . . .
 φώτισον μου τὴν καρδίαν
 τοῦ πολέμου γὰ γροικῆσω — ἵ ἀναγκαῖα γὰ ξηγήσω
 τῷ πολλὰ πεθημημένῳ — εὐγενεῖ καὶ παινεμένῳ
 Ἰακώβῳ τῷ Λασκάρῳ — εὐζωνίῳ παλικάρῳ.

11) { Γεώργιος Ράλης Λάσκαρης } (1530-1533).
 { Θεόδωρος Ράλης Λάσκαρης. }

17. Ὅρα παρὰ κ. Χατζῆ σ. 65. Στρατιώτης ἀγαθὸς καὶ ἀρχηγὸς λόχου. Βλέπε καὶ κατωτέρω ἕτερον ἀρχηγὸν στρατιωτικὸν ὑπὸ Κάρυλον τὸν Ε'. ἀρ. 14.

12) Λάσκαρις, τοῦ Θεοφυλάκτου (1574-75).

Ἐκ τῶν ἀρχόντων τῶν Τρικκάλων τῆς Θεσσαλίας, ὅστις καὶ εἰς τὴν ἀνακαίνησιν τοῦ αὐτόθι ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ συνέδραμεν. Ἦκμαζεν κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἀνακαινίσει ἐπιγραφὴν τῷ 1574-75³.

13) Λασκαρίνα Σεβαστοῦ (1589).

ἐκ Σουμουρίας⁴.

¹ Legrand, Bibl. Hellén. πρώτης σειρᾶς τ. Γ' σ. 306.

² Legrand, Bibl. Hellén. Α' σ. 208.

³ Γιαννοπούλου, Byzant. Zeitschrift, 1927 σ. 354.

⁴ Ὅρα: Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου... μοναστήρια, Κωνσταντινουπόλει σ. 247.

14) **Κορνηλία Λασκάρεως, σύζυγος Ἀνδρέου Κοντοσταύλου (1576).**

18. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐκ Παλαιολόγων, ἐν Νεαπόλει ὁ Ἀνδρέας Κοντοσταύλος Λακεδαιμόνιος στρατιώτης καὶ μαχητῆς ἐμπειροπόλεμος ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον τὸν Ε΄, τελέσας σέμνωμα τῆς πατρίδος, ζῶν ἑαυτῷ καὶ τῇ προσφιλεστάτῃ αὐτοῦ συζύγῳ, Κορνηλίᾳ Λασκάρεως τὸν τύμβον τόνδε ἀνήγειρε τῷ Νοεμβρίῳ τοῦ 1576. Τὸ λατινιστὶ κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς:

*Αὐτῆς Constantabilis Brachii Maine
Provinciae Lacedemoniae non inexperitus
miles sub Carolo V imp. multisque con-
flictibus acriter praeliatus semperque
patriam decus, qui vivens hunc tumulum
sibi et Corneliae Lascari conjugii dilectiss:
hic III luce Novemb. MDLXXVI
sepulcrum struendum C¹.*

15) **Φραγκίσκος Δομέσιχος Λάσκαρις (1580).**

19. Σολομών ὁ Σιωπικὸς (Salomon Schweigger, ἢ Schweicker), ὁ ἐν τῇ ἑφημερίᾳ τῆς γερμανικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας τὸν Στ. Γερλάχιον διαδεξάμενος παρὰ τῷ νέῳ πρεσβευτῇ Ἰωακείμ de Sintzen-dorff ἅμα τῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσόδῳ αὐτοῦ² στενωῶς συνδεθεὶς μετὰ Θεοδοσίου τοῦ Ζυγομαλά, εἰς οὗ καὶ τοὺς γάμους παρέστη καὶ θανσίως τούτους περιέγραψε, συνέλεξεν, λευκώματος δίκην ὡς καὶ σήμερον γίνε-ται, ἀναμνήσεις Testimonia et Chirographa φίλων καὶ ἄλλων προσώπων, μεθ' ὧν εἰς σχέσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὴν ἀνά τὴν Ἀνα-

¹ Meola, Delle Istorie della chiesa graeca in Napoli παρὰ Legrand, τ. Ε' σ. 478-479, ἐνθα καὶ περὶ Παλλῶν (παρὰ κ. Χατζῆ Α. σ. 73) Ἑλληνες Στρατιώται ἐν τῇ Δύσει καὶ ἡ Ἀναγέννησις ἐν τῇ Τακτικῇ Σάθα, Ἑστίας τόμῳ ΙΘ' καὶ Κ'. Τὸ βιβλίον τοῦ Meola δὲν γνωρίζω.

² Ὁ Γερλάχιος ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῇ 4 Ἰουνίου 1578 κομιστῆς εἰς τὸν Κρούσιον ἐπιστολῶν κ. λ. Türkisch. Tagebuch 505, Turco-graeca, 509 καὶ 465-468 (ἀποστελλόμενα δῶρα). Τῇ 1η Ἰανουαρίου τοῦ 1578 σὺν τῷ πρεσβευτῇ εἰσῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν Urben Constantinopolin intrant ἐν Annales Suenici τ. Β' σ. 76. Εἶναι τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐορτάσθη ἡ δευτέρα ἑκατονταετηρίς τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης.

Τοῦ Σιωπικοῦ τούτου ἔχομεν σπουδαιότατην περιγραφὴν Περιήγησεως αὐτοῦ ἐπανειλημμένως ἐκδοθεῖσαν εἰς 4^ο μετ' εἰκόνων, ἐν Νοεμβρίῳ 1609-1639. Σημειωθῆτω ὅτι ὁ Σιωπικὸς ὡς ἀτήνησα ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ Κρούσιου (τ. II. σ. 21) 154 Postridie Pasch. natus est. et Tybingae a M. Georgio Zebley Sept. 23 baccalanus factus.

τολήν περιοδείαν αὐτοῦ ἦλθε. Ἐν τῇ Φιλοθήκῃ λοιπὸν τοῦ Σιωπικοῦ δεκάτην ἕκτην¹ τὴν σειρὰν κατὰ τὸ ἔμὸν ἀπογράφον, ἀπῆντησα τὴν ἐνθύμησιν τήνδε:

Πέρασ μὲν ἅπασιν ἀν[θρώποις] ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνατος, κἄν ἐν οἰκίῳ σκῶ τις αὐτὸν² καθείρξας τηρεῖ. Δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειροῦν μὲν ἅπασιν αἰεὶ τοῖς καλοῖς τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα: φέρειν δὲ ὁ,τι ἂν ὁ Θεός[τε] δίδω, γενναίως.

Φραγκίσκος δομέστικος Λάσκαρις Χίος, φιλίας μνήμης ἔνεκεν ἐν Γαλιατῷ, τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ Σολομῶντι τῷ Σιωπικῷ 1580, XXIII Martii Galata, seu Pera.

(σ. 73^ρ M6 37).

16) **Στέφανος Λάσκαρις**³ (1589).

20. Anno 1589 Januarii 1589. Graecus quidam Cyprius Pama-gustanus, Stephanus Lascaris venit, habens testimonium 1 Janu: 1588. Hieremiae nomine scriptum, quia huic Patriarchatus jam fuerat redditus. Monasterium autem B. virginis, τῆς Παμμακαρίστου, in quo antehac habitaverat ei per Sultanum fuit ereptum templi turcici faciendi causâ et alius locus ubi aedificaret concessus. Dederat ei testimonium, Nicosiae Archiepiscopus Neophytus admodum barbarum, incipiens: Νεόφυτος ἔλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Λευκοσίας καὶ καθηγούμενος τοῦ μεγάλου σταβροῦ. Nesciebat miser homo legere. Λύτρον quo se diu ad triremes damnatum redimeret quaerebat.

31 Janu: (1589) venit ad me Graecus, αἰχμάλωτος³ τῶν Τούρκων 350 Ducatis demissus (ἀπολυθείς), quos colligit nomine Στέφανος, τοῦ κ^ο Σταματίου τοῦ ἐπονομαζ[ομένου] Λάσκαρι, ἐκ πόλεως Κύπρου Φαμαγούστας. Ponitur in testimonio Graeco etiam fratrem ejus Πέτρον ἀγιοιερομόναχον captum esse. Graecum hoc (ut ipse ait) scriptum est a Logotheta Constantino, Con/poli, valbe barbare. Inscriptio est.⁴

¹ Αἱ τοῦ πατρὸς Ζυγομαλά καὶ τοῦ υἱοῦ Θεοδοσίου, πρωτονοταρίου ἐνθυμήσεις 22^α καὶ 23^η τὴν σειρὰν ἐν τῷ ἀπογράφῳ μου ἤδη ἐδημοσιεύθησαν παρὰ Legrand E. ἐν Notice Biographique σ. 68-69. Ἐνθυμήσεις τοιαῦται ἐκ τῆς Φιλοθήκης ἀνεκοινώθησαν ἐν τῷ 4^ῳ τόμῳ τῆς πρώτης σειρᾶς τῆς Bibliogr. Hellénique ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ὑπ' ἐμοῦ δὲ προλαβόντως ἢ τοῦ Θεοφάνους Καρύκη, τοῦ μετὰ ταῦτα πατριάρχου ἐν R. des Et. Grecques 1898 σ. 289.

Τὰ testimonia et chirographa ταῦτα διὰ τὸν Γερλάχιον τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα εὔρηται ἐν τῷ χειρογράφῳ M6 37. Πρβλ. ἐπίσης καὶ Turcogr. σ. 204.

² Γρ. αὐτόν.

³ Ἐν τῇ ᾄσῳ ὁ Κρούσιος σημειοῦται. Λάσκαρις.

⁴ Ἐν τῇ ᾄσῳ ὁ Κρούσιος σημειοῦται: Κωνσταντῖνος Λογοθέτης.

† Ἱερεμίας ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ. Ν. Ρ(ώμης) καὶ οἰκ(ουμενικὸς) πατριάρχης. In fine: μηνὶ Ἰανουαρι[ῶ] Ἰνδικτ: Α^{ος} id est 1588 Janu: 1.

Cum objeci eī, nunc τὸν Θεόληπτον esse patriarcham, affirmat is Hieremian rursus esse patriarcham ¹. Sigillum nigrum τῆς Θεοτόκου subtus impressum est. Ipse legere nescit, homo barbarus rubra in tunica, miser, capillo et barba nigrer' textor, juvenis vir. Graecum etiam habet testimonium alterum, ex priore (mutatis mutandis) descriptum, cujus autor est Neophytus, Archiepiscopus ect. sic incipit.

† Νεόφυτος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπ[ίσκοπος] Λευκόσηας καὶ καθηγούμενος τοῦ μεγάλου σταυροῦ. Magna barbaries. Subscriptio, Νεόφυτος ἀρχε. λ. sigillum ejusdem Θεοτόκου, sed albam chartula imposita, infra appressum est.

Habet et antiquae urbis Pragensis commendationem datam Praegae, X die Decemb. 1588.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ σημειώματος τούτου εὐνόητον. Ὁ Στέφανος Λάσκαρις ἐνεφανίσθη εἰς Τυβίγγην καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Κρούσιον, φέρων συστατικὸν Ἱερεμίου τοῦ πατριάρχου, γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ λογοθέτου Κωνσταντίνου.

Ἐπὶ τῇ παρατηρήσει τοῦ Κρούσιου ὅτι πατριάρχης εἶναι νῦν ὁ Θεόληπτος [ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως] καὶ οὐχὶ ὁ τὸ συστατικὸν ὑπογράψας Ἱερεμίας (ὁ Β'. ὁ Τρανός) βεβαιοῖ ὁ Στέφανος, ὅτι ὁ Ἱερεμίας ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα ἀνέλαβεν ². Ὁ Κρούσιος ὑπομνήσκει ἄλλως τε ὅτι τὴν εἶδησιν ταύτην καὶ ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ Φιλαδελφείας Γαβριήλ ἀπὸ Βενετίας (Φεβρ. 1588) κατέχει.

Ὁ ἐπιδότης Στέφανος ὁ Λάσκαρις εἶναι ἀγγραμματοτάτος, δὲν γνωρίζει ἀνάγνωσιν, εἶναι ὁ ἄνθρωπος βάρβαρος, ἄθλιος, φέρων ξυρθρὸν μανδύαν, νέος ὁμως, μὲ τρίχας καὶ γενειάδα μαῦρα, καὶ ὑφάντης...

Ἐν τοῖς Σουηβικοῖς Χρονικοῖς ὁ Κρούσιος ἀναγράφει ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυπρίου τούτου (Graecus quidam Cyprius Famagustanus) ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Παμμακαρίστου, ἐν ἣ τέως ᾔκει ὁ πατριάρχης, ἦτοι τὸ πατριαρχεῖον, ἀφηρέθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ³ ἵνα μεταβληθῇ εἰς μωαμεθανικὸν τέμενος, παρεχωρήθη δὲ ἄλλος τόπος (alius locus) πρὸς ἀνέγερσιν

¹ Ἐπίσης ἐν τῇ ᾗς γράφει. Theoleptum esse jam a Lesbo. Sane 29 (ἐν τῷ ἀντιγράφῳ μου δὲν διακρίνω, μήτοι 21) Febr. 1588 ὁ Φιλαδελφείας Γαβριήλ = e Venetiis ad me scripserat. Heremiam esse rursus Constantinopoli.

² Ὁ Κρούσιος ἐν τοῖς Σουηβικοῖς Χρονικοῖς Β', 821 τὸν λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ Λασκάρειος τούτου ἀναφέρει περὶ Ἱερεμίου . . . quia huic Patriarchatus jam fuerat rediit.

³ Σουλτάνος ἦτο Μουράτ ὁ Γ'. ὁ τοῦ Σελήμ τοῦ Β'. (Κύπρος - Ναυακτικός) εἰός (1574 - 1595).

ναού¹. Ἐν ταῖς Ἐνθυμήσεσι τῶν Σ. Χρονικῶν ἀναφέρεται πάλιν τὸ ἀνωτέρω ὅτι ἔφερε καὶ γράμμα συστατικὸν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Λευκωσίας καὶ καθηγουμένου τοῦ μεγάλου σταβροῦ Νεοφύτου. Ὁ Στέφανος ἐζητεῖ λύτρα, ἢ ἀπαλλαγὴ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ εἰς τὰ κάτεργα καταδίης.

Ὁ Κρούσιος τὰ κατὰ τὸν πρόσφυγα τοῦτον ἀνερευνῶν καὶ τὰς γνώσεις αὐτοῦ καὶ τὰ κατὰ τὴν περιβολὴν ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ ἀναστροφῇ ἐξετάζων δὲν ἔλησμόνησεν, ἅτε παρατηρητικώτατος, ἐν ταῖς ἐντυπώσειςιν αὐτοῦ ἴν' ἀναγράφῃ διὰ ἰδίους ὄμμασι παρετήρησεν: ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐλεηθείς ἔφερε τὰ κάτω σκέλη διὰ τὰς πέδας λίαν βεβλαμμένα, εἶχε δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας ἀπεσπασμένους (*compredibus crura ejus valde afficta vidimus et dentes excussos*).

Ἐκ τοῦ στόματος δὲ τοῦ Κυπρίου τούτου ὁ Κρούσιος ἐγγράφει ἐν ταῖς Ἐνθυμήσεσι τῶν Σ. Χρονικῶν καὶ τήνδε τὴν πληροφορίαν: «ἔλεγεν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Σουλτάνου ἦτο «ὑποβολιμαῖος διότι ἐκ γυναικὸς Ἑβραίας ἐγεννήθη ὑπὸ μητρὸς Τουρκίσσης ἀνεγράφη»².

* *

Ἐν τῷ χειρογράφῳ Mβ 37 τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον *Varia Graeca* (Φύρδην Μίγδην) ἐν ἰδίᾳ παραγράφῳ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Alii Graeci, qui mecum fuerunt, quibus λύτρα impetravi alibi a me descripti ἀνέγων:*

«31 Januar 1589. Stefanus Lascaris Famagustanus Cyprius».

Μετὰ δύο ἄλλας σημειώσεις τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

«4 Aug. 84 Ante portam mechanicam, Stephanus Stamatii ἐπίκλην »Lascaridis (credo fuisse illum, qui 31 Januar 89 ad [me] fuerit) Famagustanus. Misi ei elemosynam nec videre... potui».

17) Μαρτίνος Λάσκαρις (1593).

21. Τὸ ἐπόμενον λίαν σπουδαῖον σημεῖωμα εὑρηται ἐν ἀντιτύπῳ Τουρογογραφίας (Turcograecia) ἀνήκοντι τῷ πολυμαθεστάτῳ διδάκτορι καὶ ἀρχαίῳ φίλῳ κ. J. Mordtmann, ἐπιδειχθέν μοι ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅτε ἐκεῖνος μὲν ἦτο γενικὸς πρόξενος τῆς Γερμανίας, ἐγὼ δὲ ἐγυμνασιάρχων. Τὸ σημεῖωμα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ἔχει κατὰ πιστὴν ἀντίγραφὴν ὧδε.

¹ Τὸ ἀμέσως μετὰ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (νῦν Φετχιέ δζαμί ἢ καὶ Μουραδιέ σπανιώτερον) ἀφαιρηθὲν ἀρχὰς τοῦ 1587, τὸ εἰς τὸν πρῶτον μετὰ τὴν Ἄλωσιν πατριάρχην Γεννάδιον τὸν Σχομάριον δοθὲν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀποχώρησιν. Ὁρα Μυστακίδου ἐπὶ τῇ Ἄλώσει μετὰ τῆς Ἄλωσιν, Μωάμεθ ὁ Κατακτητὴς πατριαρχεῖον, Κωνσταντινουπόλει, 1920.

² Σ. 821: ἡ λέξις ὑποβολιμαῖον ἑλληνικοῖς στοιχείοις ἐν τῷ κειμένῳ.

«Anno Domini 1593 Xbris die tertio, Martinus hic Lascaris ex Philippopoli Macedoniae oriundus, Schaphusii¹, ubi tum concionatorem agebam, λύτρον ἔνεκα me convenit. Cui ego nocturnum hospitium exhibui. Postera die discepit a me, literis ad D[ominu]m Crusium, et alios amicos comendatiliis, Vir erat humanus, nullius nisi graecae linguae (quam - apprimè callebat) gnarus.

M. Oosterlinus Marff.

ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεται ἡ ὑπογραφή — ὦδε

«ἐγὼ μαρτηνος λασκάρεος ἐκ
Φιλιπούπολι τῆς μακεδονίας.»

ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον:

Ἐν ἑτα σωτηρίῳ 1593 Δεκεμβρίου τρίτῃ ἡμέρᾳ, οὗτος ὁ Μαρτῖνος Λάσκαρις ἐκ Φιλίππουπόλεως τῆς Μακεδονίας ὁρμώμενος ἐπισκέψατό με ἐν Σχαφούζῃ, ἐν ἣ καὶ ἐκείνο τοῦ χρόνου ἱεροκῆρυξ ὄν διέτριβον, λύτρον ἔνεκα. Τούτῳ ἐγὼ τὴν νύκτα φιλοξενίαν παρέσχον. Τῇ ἐπιούσῃ ἀνεχώρησε λαθὼν παρ' ἐμοῦ ἐπιστολὰς συστατηρίους πρὸς τὸν κύριον Κρούσιον καὶ ἄλλους φίλους. Ἦτο ἀνὴρ πρῶτος, οὐδεμιᾶς ἄλλης γλώσσης, πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς (ἦν κάλλιστα ἐγνώριζε) γνώσεως. Ὅστερλίνοϋ Μάρπιου

Ἐκ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ὁ Λάσκαρις διακρίνεται ὁπόσης ἑλληνικῆς παιδείας μέτοχος ἦτο καὶ ὁ φιλοξενήσας ἱεροκῆρυξ οἷαν γνῶσιν! τῆς ἑλληνικῆς κατεῖχε.

Κατ' εὐτυχῇ συγκύρησιν ἐξετάζων τὸν V τόμον τῶν ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Κρούσιου, ὅστις περιλαμβάνει τὰ πολυτιμα σημειώματα τῶν ἐτῶν 1594 καὶ 1595 ἐνέπεσον εἰς τὸ κάτωθι περὶ τοῦ Μαρτίνου τούτου τοῦ Λασκάρεως μέρος, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς:

σ. 37 (1594, Diarium).

Mart. 2. Accipio epistolium, male Latine scriptum Martini Lascaris, Philippopolitani Graeci, qui antehac bis péρουσι mecum fuerat, ex oppido Friburgo Vechtlandiae² quod plus 30 magna millia distat a Tybinga. Indicat (:) papistis imp[ro]bari mea scripta, tamque falsa et corrupta: sed scholae Lausanensis praeceptoribus et Theologis probari.

καὶ ἐν σ. 65 (Αὐτόθι).

Mart. 25. Graeco ante Neccaricam portam mecum attulit mihi

¹ Εἶναι ἡ νῦν πόλις Schaffhausen, πρωτ. τοῦ ὁμωνύμου διαμερισματος τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας.

² Εἶναι τὸ Ἑλβετικὸν Φριβούργον, Friburg (im Vechlande).

I[stite]ras Tiguro, a Martino Lascare compatriota et Friburga ab Joan: Jacobo Beurero, qui eum mihi commendabant. Hic vocabatur Δημήτριος ὁ τοῦ Ραδίγου. Ostendebat I[stite]ras P[at]riarchae Hieremieae (oriundus ex C. Philippopoli) sed sigillum erat defractum. In eo mater quidem Dei, cum puero Jesu sed non simile illi sigillo, quod antehac videram¹ σημειοῦται ὁ καλὸς Κρούσιος. Verba in iis literis: συκοφαντηθεὶς καὶ διαβληθεὶς, ὡς φονεὺς, ὁποῦ οὐκ ἐποίησεν, ἐνεβλήθη εἰς φυλακὴν. Cogi eum dare λύτρα, asprorum millia 50. Non erant literae a Protonotario Theodosio Zygom[ala] scriptae: sed ab alio, nec pura ubique lingua graeca. Nesciebat ipse nomen scriptoris. Subscriptio erat in eis itaque patriarchae et suscripserat ὁ Φιλαδελφείας. Hujus nomen ille Demetrius ignorabat, scil: τοῦ Γαβριήλ. Res erat mihi suspecta tota. Erat male vestitus. Kurtz, schwartz Bart.

Dedi ei ὁ bac. et schedam, quam ipse adferet ad Rectorem magnific. D. Hambergerum, qui ei aliquid daret.

Ὁ φιλέλλην Κρούσιος ἐδέξατο ἐπιστολὴν λατινιστὶ γεγραμμένην τοῦ Λασκάρεως ἐκ Φριβούργου, τοῦ Ἑλβετικοῦ. Ἐν τοιαύτῃ ὁ Λ. ἀνεκοινοῦτο εἰς αὐτὸν ζητοῦντα ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἵνα μάθῃ τίνα γνώμην ἔχουσι περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἅτινα καὶ περὶ τῆς νεοτεύκτου ἐκκλησίας [τῶν Διαμαρτυρομένων] ἠσχολοῦντο, ὅτι ὑπὸ τῶν παπιστῶν ταῦτα ἀπεδοκιμάζοντο, ὑπὸ τῶν καθηγητῶν ὁμοῦς τῆς Σχολῆς τῆς Λοζάνης καὶ τῶν θεολόγων δόκιμα ἐθεωροῦντο καὶ δὲν ἀπεδοκιμάζοντο.

Μετ' ὀλίγας πάλιν ἡμέρας ἔλαβεν ὁ Κρούσιος νεωτέραν ἐπιστολὴν τοῦ Μαρτίνου ἐκ Τιγούρου (= νῦν Ζυρίχης) συνιστῶσαν αὐτῷ συμπατριώτην τινὰ ἐκ Φιλιππουπόλεως, Δημήτριον τὸν Ραδίγου. Οὗτος ἦλθεν εἰς Τυβίγγην διὰ τῆς πύλης, ἣτις ἄγει εἰς τὸν Νέκκαρον² ἦτο δὲ κομιστῆς οὐχὶ μόνον ἐπιστολῆς τοῦ Λασκάρεως ἀλλὰ ὁμοίως καὶ Ἰωάννου Ἰακώβου τοῦ Βεουρήρου ἐκ Φριβουργίου³. Ὁ Δημήτριος ἐκ Φιλιππουπόλεως ὀρμώμενος προσήγαγε καὶ συστατήριον τοῦ Ἱερεμίου, ὅπερ ἐφάνη εἰς αὐτὸν οὐχὶ αὐθεντικὸν ἀλλ' ὕποπτον... Καὶ αὐτὸς ἐζήτηε λύτρα. Ἦτο ἐνδεδυμένος

¹ Δὲν ἦτο ἡ τοῦ γράμματος σφραγὶς ὁμοία ἐκαίνις, ἣς ἤδη ἐγνώριζεν ὁ Κρούσιος ὡς λέγει.

² Μαρτίου 2 καὶ 25. Ὁ Νέκκαρ συμβάλλων τῷ Ρήνω διέρχεται διὰ τῆς Τυβίγγης τῆς Στουτγάρδης.

³ Εἶναι ὁ I. Ἰακώβ Beurer, καθηγητῆς τῶν ἑλληνικῶν (Professor Graecus ἐν Friburg) παρ' οὗ ὁ Κρούσιος ἀπὸ πολλοῦ δὲν εἶχε λάβει ἐπιστολὴν καὶ ἐθλίβετο. Πολλὰς ἔχομεν τοῦτε.υ σπουδαίας διατριβὰς τυπωθείσας ἀπὸ τοῦ 1585-1596, ὡς γνωρίζω, περὶ Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους κλ. Ὁ J. I. Beurer — ἤρχετο αὐτῷ, ὡς τῇ 23 Σεπτ. ἡμέρᾳ πέμπτῃ 1596 ἐγγράφει ὁ Κρούσιος ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ.

precatur mihi {
 εὐγηρίαν
 μετὰ μήκιστον χρόνον
 εὐθανασίαν

πενιχρῶς, ἔφερε δὲ πώγωνα βραχὺν μέλανα. Ὁ Κρούσιος ἔδωκεν αὐτῷ μόνον πέντε βαδζίους καὶ παρέπεμψεν εἰς τὸν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος (1594) πρύτανιν, ὅπως τύχη καὶ παρ' αὐτοῦ ἢ τῆς Ἀκαδημείας βοήθειας τινός, ὡς σύνηθες.

18) Ἀνδρέας Λάσκαρις (1593).

22. Ἐν σ. 529 τοῦ αὐτοῦ τόμου τοῦ Ἡμερολογίου (Diarium) ἀπήνησα: Graecorum Adventus. — Ἕλληνες.

Maii 16 (1593) horam circiter 6 vespertina à porta Neccaria a me sunt introducti in hospitium Angelis e regione Sangeorgiani fontis.

Andreas Lascareus, ex urbe Macedoniae Philippopoli est ann[orum] 53, procerus, μεσαιπόλιος habebat sclozum, portabat sarcinam.

Martinus, ann[orum] 36 ad futurum diem S. Martini qui natus est brevior, μελανοπώγωνες.

Antonia, uxor 56

Helena filia

ann[orum] 18 aut 19

Habuerant commendationes I[stite]ras ab Hieremia Patriarcha ad me, et I[stite]ras a Cytherorum E[pi]scopo Margunio, ad me, et ad M. Davidem Hoeschelium, quas sibi Andreas furto ablatas, ab infideli famulo ait jam dudum. Chartam quadam habebat, à Margunio scriptam. Λύτρον colligunt 2.500 aureorum.

Ἑλλήνων Παρουσία.

Ὁ Ἀνδρέας Λάσκαρις ἐκ Φιλιππουπόλεως Μακεδονίας 53 ἐτῶν εἶχε καὶ τουφέκιον, ἔφερε δὲ καὶ φόρτον ἀποσκευῶν, ἔτρεφε μέλανα πώγωνα, ὡς καὶ ὁ Μαρτῖνος... Εἶχον συστατικά τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου καὶ τοῦ Μαργουνίου πρὸς τὸν Κρούσιον καὶ τὸν Ἐσχέλιον [τῆς Αὐγούστης] ἀπολεσθέντα (κλαπέντα) ὑπὸ τοῦ ἀπίστου ὑπηρέτου. Συνέλεγον λύτρα (2500 χρυσοῦς).

Τὴν δ' ἐπιούσαν, ἦτοι τῇ 17 Μαΐου ἐν σελ. 535 ἐν ψιλογραφίᾳ ἐπισυνάπτονται τάδε:

Die 17 Maii (93) post prandium apud me facta, à supradictis Graecis, Testudinem meam (λαβοῦτρο) pulsavit bene et suaviter graeca D[omi]na Antonia et sequentia verba succinuit, quae mihi vir ejus D. Andreas huc scripsit.

Ὁ καλὸς καὶ φιλόξενος Κρούσιος ἠτύχησε μετὰ τὸ ἄριστον τὸ ὁρεῖον, ὡς σύνηθες ἦν αὐτῷ, προσέφερεν εἰς τοὺς πρόσφυγας Ἕλληνας, ἵν' ἀκούσῃ κρουομένης λύρας καλῶς καὶ ἡδέως (bene et suaviter) ὑπὸ τῆς Ἀντωνίας αὐτῆς καὶ ἄσμα ἑλληνιστί — ἐν γλώσσει νεωτέρα, κοινῇ, ἦν πάση θυσίᾳ

ἀπὸ ἐτῶν, ὡς εἶπον, προσεπάθει ἵνα ἐκμάθῃ καὶ ἐξεμάθε. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν Ἄνδρέαν σύζυγον αὐτῆς ἵνα καὶ τὸ ἄσμα γραφῆ εἰς αὐτὸν παραδώσῃ¹.

Τὸ ἄσμα ἔχει ὡς ἐξῆς :

1. Πόσα βορο καὶ δὲ μῦλο² καὶ ακοδῶ καὶ απομένα³
βορο καιρος δὲ μοῦ βορθα⁴ γοῦ νε να σοπέρο
τορα μοῦ δίδι ο λογισμοσ⁵ κα κάθομε να κλέγο⁶
καὶ να γέρο⁷ διαβαλλιτῆς να κάθομε να κλέγο.
5. μῦρα κακὰ με μύρασεσ⁸ καὶ ξεναμῦρασε⁹ με
πολλὸν πορα¹⁰ καὶ δὲκ μπορέσ¹¹ τὰ θέλο παθῆ πε με¹²
ο κῆρε¹³ μαρτῆνε μου¹⁴ τὸ φρονέμον καιγαλλι¹⁵
πρέται να σὲ προσέχοῦσθ¹⁶ ὀλλῶ μωκρὸν μεγαλλν¹⁷ :
10. Εγὼ ἰ πτοχῶ ἰ ἔλληνα¹⁸ ἀτόνια Βύζιμάνα¹⁹ :
12. κάμα καὶ εγραφα σὺ αφιο το λλωγο γραμα²⁰
δοῦλος τῆς κῆριότητα σοῦ.

*Ἀντρέας Δασκάριος ἐν Φυλλίπο
πολέσο ματζυδόνυασ : ὅσο τοῦ
κῆρῶου Ἀλεξαντροῦ.*

¹ Ὑπὸ τὴν ὑπογραφὴν, ὡς ἐν τῷ παρατιθεμένῳ φωτογραφικῷ πίνακι δια-

¹ Προσπαθῶ ἵνα συγκρατήσω τὴν κατὰ τὸν Ἄνδρέαν, τὸν ἀμαθέστατον, ὀρθογραφίαν, χωρίζων τοῦλάχιστον τὰς λέξεις πρὸς εὐκολωτέραν ἀντίληψιν. Ὁ Κρούσιος ἐν τῇ ἀνω ἀκρῇ, τῇ ἀριστερῇ, σημειοῦται γερμανιστὶ καὶ λατινιστὶ. Lautenschlagung, in testudine mea majore (= ὑπόκρουσις εἰς τὴν ἐμὴν μεγάλην λέραν). (= Ὁ Κρούσιος ἠγάπα τὴν μουσικὴν φωνητικὴν τε καὶ ὀργανικὴν).

² Ἐγράφη ἤδη καὶ ἐπανελήφθη ἀνωτέρω ὑπ' ἐμοῦ ὅτι ὁ Κρούσιος ἐκ τῶν παραγενομένων αὐτῷ ζητείας καὶ ἐλεημοσύνης ἔνεκα, Ἑλλήνων, ex quoque ore, ea, quae ad hodiernam corruptam Graecam linguam pertinent, ἀποτανὶ ἐπωφελεῖτο σχηματίζων λεξιλόγια, τῆς ὀμιλουμένης συγχρόνου ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐξ ὧν οὗτοι προήρχοντο. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Turcograecia ἀπαντῶσι εἰδήσεις καὶ λέξεις. (Turcogr. 210) κατατελεγμένα, εἶρον δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. γρ. Μβ 37 χειρογράφῳ τῆς Τυβίγγης. Ἀναφέρω τοῦτο, διότι ἀκριβῶς ἔχει τὴν λέξιν ἔκτοτε σημειουμένην, περί τοῦ λαβοῦτο.

³ Ἐν τῷ Μουσεῖῳ μου, λέγει ὁ Κρούσιος vocabula rerum mihi indicata: λαβοῦτο, testudo musica, lauten⁴ φήκη (pro θήκη) τοῦ λαβοῦτο, theca testudinis... χέρι τοῦ λαβοῦτο... κλειδιά τοῦ λαβοῦτο, aut φίλλες οἱ κόλλαβοι, die wirbel. Βέματα (pro δέματα) vel σημάδια, ligamina testudinis. Χόρδες fides, saiten τὴν πρῶτην χόρδα, maxima chorda... ἔκτη, ἐγὼ δὲ ξορδῶνω τῆς χόρδες, ordino fides, νὰ παίξῃ canere fidibus, λέρα, ein Geig⁵.

⁴ Ὁ Κρούσιος ἀνωθι = γένωμαι.

⁵ Ὁ Κρούσιος ἀνωθι dic mi [hi], εἰπέ μοι.

⁶ Ὁ Κρούσιος ἀνωθι ὦ.

⁷ Ὁ Κρούσιος ἀνωθι ἡ φρονίμη κεφαλή.

⁸ Ἡ πτωχὴ Ἑλληνίς. Ὁ Κρούσιος ἀνωθι, ὡς διέκρινα, ἔγραψε misera Graeca.

⁹ Ὁ Κρ. κάτωθι: τὸ ὀλίγον γράμμα. 7 = δοῦλος τῆς κυριότητός σου καὶ ἔπειτα κάτωθι ἡ ὑπογραφή τοῦ γράψαντος Ἄνδρέου. Περιεργίας χάριν σημειοῦσθε ὅτι ὦ ἐν τοῖς στοιχοῖς τούτοις δὲν ἀπῆντηου.

βλέπει ὁ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἀληθῶς ἐπιεικῆς ἀναγνώστης, ἰδιόγραφοι λατινιστὶ καὶ γερμανιστὶ σημειώσεις δίδουν ἡμῖν ἐξηγήσεις τινὰς καὶ περὶ τῆς περιβολῆς τῶν γυναικῶν (*mulieres*) τῶν χρόνων ἐκείνων. Ὁ λόγος περὶ τῆς Ἀντωνίας. «λευκὸς πέπλος ὑπὲρ κεφαλὴν ὅστις ὑπὲρ τοὺς ὤμους ἔμπροσθέν τε καὶ ὀπισθεν κατέρχεται· λευκὸν περίζωμα (*Forschütz* = ποδιά) λευκαὶ χειρίδες· μάλα ἱκανῶς μακρὰς ἔχουσα(ι) τὰς ρίνας (*bene nasutae*).»

Ἐναντι δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὡς κάτωθι ἐν μόλις διακρινομένοις μικροσκοπικοῖς γράμμασιν ἀναγινώσκονται κατὰ κάθετον διεύθυνσιν «*Hanc capitulenam Antoniae Vicimanae cum oratione de Friderico I Barbarossa edidi 29 Sept. 1593 Tubingae*»¹ ἀμέσως δὲ ὑπὸ τὴν σημείωσιν ὀριζοντιῶς Ἀλεξάνδρου.» [πρὸς ἐξήγησιν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Ἀνδρέου].

Ἡ μικρὰ αὕτη σημείωσις ἔδωκέ μοι ἀφορμὴν ἵνα οὐχὶ μόνον ἐρευνήσω εἰς τὴν βιβλιογραφικὴν τῶν τοῦ Κρουσίου ἔργων συλλογὴν μου τὴν ἐκ Τυβίγγης, ἀλλὰ καὶ ἀπευθυνθῶ τοῖς ἀρμοδίοις παρακαλῶν ἵνα μοι διαφωτίσωσι καὶ τοῦ βιβλίου ὑπάρχοντος, ἀντιγράψωσι τὸ τραγοῦδι αὐτὸ τῆς Ἀντωνίας· ἤλπισα ὅτι ἐν τῷ ἐντύπῳ ἴσως ἀπαντᾷ πληρέστερόν τι καὶ ἀκριβέστερον. Ὁ καλοκάγαθος φίλος κ. W. Schmid εἰς μάτην ἠρεύνησεν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, καὶ ἦτο ὁ ἀρμοδιώτατος, ὡς γνωρίζομεν ὅλοι. . . . Τέλος εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην (*Staatsbibliothek nvn*) τοῦ Μονάχου, ἐξ ἧς πάλιν ἄλλα τοῦ Κρουσίου ἐλλείπουσι—τὸ ζητούμενον εὐρέθη ἀκριβῶς ὑφ' οἶαν σημείωσιν ἔγραψα—*Germl. G. 111/3 4°*—ὁ δὲ συμπαθὴς ἡμῖν τοῖς Ἑλλησικαὶ γινώριμος καθηγητῆς κ. A. Heisenberg, ἀρχαῖος φίλος, εὐηρεστήθη ἵνα λύσῃ τὰ ἀπορούμενά μοι. Καὶ τοῦ μοναδικοῦ τούτου ἀντιτύπου πλήρη τὴν περιγραφὴν ἐπέστειλέ μοι καὶ τοῦ ἔσματος ἀντίγραφον μετὰ τῆς λατινικῆς μεταφράσεως καὶ τῶν παρασελιδίων ἐξηγήσεων. Ποῦ ἠδύνατό τις ἵνα φαντασθῇ ὅτι ἐν τεύχει, ὅπερ περιλαμβάνει τὸν Λόγον «. . . *de imp. Rom. Friderico Ahenobarbo, vel Barbarossa et studiosorum privilegiis officiisque Oratio, habita in XXXXI Magistrorum Creatione, XI cal. Septemb. XCIII Tybingae*, θ' ἀπαντήσῃ διαφορώτατον θέμα, τὸ περὶ τῆς ἐν Τυβίγγῃ παρουσίας τῶν Ἑλλήνων τούτων².

Ἀνάγκη ἵνα ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἀναγράψω ὡς ἔχουσι καὶ τὰ περὶ

¹ Τὴν πλήρη ἀνάγνωσιν τῆς σημειώσεως ταύτης ὀφείλω εἰς τὸν φίλτατον κ. W. Schmid, τὸν γνωστότατον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης.

Vicimana τὸ οἰκογενειακὸν τῆς Ἀντωνίας ἐπωνύμιον. Βλέπε στίχον 11^{ον} τοῦ ἔσματος. *Witzemann* εἶναι καὶ γερμανικὸν οἰκογενεῖας ἐπωνύμιον.

² Διὰ τοῦτο ἐπέστησα ἄλλοτε τὴν προσοχὴν τῶν φιλολογούντων ἱστορικῶν καὶ μαρτύρια ἐδημοσίευσαν· ὅτι εἰς τὰ τύποις ἐκδεδωμένα ἔργα τοῦ Κρουσίου πολλὰ εἰδήσεις ἀπεσπασμένα περὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων ἐνίοτε ἀνευρίσκονται. Ἰδιοτροπία τοῦ Κρουσίου. Νέα αὕτη μαρτυρία.

αὐτῶν ἐπιφίεις τὸν λόγον εἰς τὸν Κρούσιον καὶ εἰς τὸν ἀναγνώστην διὰ τούτων τὴν συμπλήρωσιν τῶν προειρημένων.

Μετὰ τὸν Λόγον, τὰ δύο ἐπιτάφια ἐπιγράμματα ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ (διὰ τὸν αὐτοκράτορα Φ. καὶ τὴν αὐτοκράτειραν Βεατρίκην) τὸν τονισμὸν τῶν ἐπιταφίων τούτων musicis notis εἰς 15 σελίδας μὴ συναριθμουμένας μετὰ τὸν κατάλογον τῶν ἀναγορευθέντων μαγίστρων, ἔπονται

«Graeci Tybingae XVn Maii CIO IO XCIII, ex urbe Macedoniae Philippopoli, quondam ab Alexandri Magni patre rege Philippo, condita qui 350 anno ante Christum vixit, Andreas Lascaris, vir 53 annorum, μεσοπόλιος, procerus εὐγενέστατος Imperio Theodorus Lascaris in urbe Bithyniae Nicaea MCCIII praefuit.... Antonina Vicimana Philippopolitana, uxor Andrea, annorum 56 εὐγενεστάτη.

Helena, filia, παρθένος circiter 18 annorum.

Martinus, Andreae nepos ex fratre, 36 annorum.

Homines honesto aspectu et bene morati.

Eleemosynam colligebant magnae summae, qua se et captivos ex sua familia apud Turcas redimerent, quod quondam captivos Christianos occuluissent Philippopoli, liberandi causa. Ideo omnibus fortunis suis exuti et in trienni custodia asservati fuerant. Sic testabantur literae. Omnes, honeste vestiti, liberali facie mulieres habitu Venetarum patriciorum. Commendaverat eos etiam Cytherorum episcopus Maximus Margunius Venetiis vivens, nobis notus. Ἐὶ κατὰ δύναμιν αὐτοῦς ἐποίησα παρόντας, καὶ γράμμασιν συνέστησα ἀπερχομένους. Literas dedi Stutgardiam, ad Paulum Sauterum, illustrissimi collegii musici consortem, virum humanissimum, et ad nobilem virum D. Burchardum de Perlichingen . . . et Canstadii praefectum, ubi patria quondam Imp. Friederici Ahenobarbi [ἐννοεῖ τὸν Βαρβαρόσσαν] nostri. . . D. Antoniae cantilena. quam accinebat meae testudini musicae (Λαβοῦτο vocant hodie) quam satis scite et suaviter pulsabat, quamvis triennium cum suis in carcere Turcico fuisset, ubi dentes ei a barbaris excussi fuerant. Sunt autem versiculi quasi Iambici linguae hodiernae vulgaris. πολιτικοί, nominati. Vocales synaeresi coalescunt. Systemata sex. Interpono interpretationem ad verbum.

παρασέλθοι σημειώσεις

1. Πόσα θωροῶ καὶ δὲ μιλοῶ Pro, θεωροῶ σὶ δὲν ὁμιλοῶ,
καὶ ἀκούγω, καὶ ἀπομένω; . . . pro, ἐπομένω.
Θωροῶ καιρός, δὲ μοι βοηθᾶ . . . Pro, καιρόν.
χρειαὶ γὰρ σωπένω. pro, χρειαί ἦναι ἵνα σωπάω,
ἔσται, ἢ ἔστι.

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Κ. Π. Π. ΙΩΑΝΝΗΝΑ 2006

2. Τώρα μοι δίδει ὁ λογισμὸς
 Νὰ κάθωμαι, νὰ κλαίγω *Pro, κλαίω. Klage.*
 Καὶ νὰ γέινω διαλαλητῆς ¹
 Νὰ κάθωμαι, νὰ κλαίγω
3. Μοῖρα κακὰ με μοίρασεν
 καὶ ξαναμοίρασέ με
 Πολεῖτοιο καὶ δὲν μπορεῖς *Pro, ἃ μέλλω παθεῖν,*
 τὰ θέλω πάθει, πέ με *εἰπέ μοι*
4. Ὁ Κύριε Μαστινέ μου,
 τὸ φρονιμὸν κεφάλι.
 Προῖπον νὰ σε προσέξωσι
 ὄλοι, μικροὶ μεγάλοι *Pro, πάντες.*
5. Ὁ θιὸς νὰ σε πολυχρονᾷ:
 ἔσεν² καὶ τὰ παιδιὰ σου.
 Μαζὶ μὲ τῇ γυναῖκα σου
 καὶ ὄλλην τῇ συντροφία σου.
6. Ἐγὼ ἡ πτωχὴ ἡ Ἑλληνα,
 Ἀντωνία Βιτζιμάννα
 Ἐκαμα, καὶ ἔγραψά σοι
 αὐτὸ τὸ λίγο γράμμα *Pro, τὸ ὀλίγον.*

Haec περιπαθῶς (dulci ad commiserationem affectu, quarti toni) decantabat bona matrona, semel atque iterum: de suis aerumnis conquerens: et gratias (Posterioribus versiculis, ex tempore a se, iuvante marito, factis) agens. In discessu οἱ περὶ τὴν Ἀντωνίαν: ὁ Κύριος σένα φυλάοι: τὸ σὸν ὄνομα, ἐν παντὶ τόπῳ.

Fuerat hoc die in Ecclesia nostra et laudabant Litaneiae cantum: Christus Optimus Maximus affictae Graeciae misereatur: et luce ipsam sincera S. Evangelii illuminet. Amen.

Descendens autem in Asiam 1189 Barbarossa Philippopolin et Adrianopolin urbes transiit. Hodie eas possident, et securi a nobis Turcae sunt». Finis.

Ἐνταῦθα καταλήγει καὶ ἡ περὶ τῆς Ἀντωνίας ὑπόμνησις. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι, ὡς καλοὶ χριστιανοί, ἀποχαιρετίζοντες τὸν φιλόνηρον Κρούσιον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετέβησαν, ἔψαλον εὐχὴν ὅπως ὁ Ὑψιστος τῇ κατατεθλιμμένῃ Ἑλλάδι ἴλεως γένηται. . . . Ἐνταῦθα τελευτᾷ καὶ τὸ μοναδικὸν βιβλίον μετὰ μικρὸν παροραμάτων κατάλογον, μεθ' ὃν καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Κρούσιου,

¹ Ὁ Κρούσιος ἐπεξηγεῖται λατινιστί: meae miseriae.

δι' ἧς, ὡς γνωρίζομεν, περιπαθῶς καὶ αὐτὸς ἐκάστην ἐκδοσιν βιβλίου συνηθέστατα ἐκόσμηι ¹.

Ἀυγούστου 28 die h (= ἡμέρα σαββάτου) sereno (= αἰθρία) τοῦ 1596, ὁ Κρούσιος σημειοῦται τὴν διὰ τῆς πύλης Lustnovia τῆς πόλεως Τυβίγγης παρ' αὐτῷ παρουσίαν. Ἕλληνας ἐκ Κρήτης Γεωργίου Λουβίνα (introduxi Graecum, Georgium Lubinam Cretensem). Οὗτος μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν πιστοποιητικῶν (14 Φεβρ. 1595) καὶ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ λέγει, ὡς ὁ Κρούσιος ἐγγράφει ἐν τῇ σ. 116η—117η τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους τούτου «Salutari, me ait ab Andrea Lascari Ratisbona² Venetias eunte, et Nicolao Rhale, Venetias colentibus. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Κρούσιος ἐξακολουθεῖ: Cum Lascari mecum fuisse anum et κόρην. Trecentos Ducatos jam dedit: adhuc 300 colligit. Captus fuerat non procul a Corcyra, mercaturam exercens: in deserta insula Sasno³ captus vento non flante à Piratis ἢ κορσάρων (οὐτῶ) ὁ μυοπαρόνες habentibus. Ductus in Africam, et Constantinopolin et Varnam διὰ τῆς μαύρης θαλάσσης. Ibi (ἐν Βάρνη δῆλα δὴ) Jannitzarus quidam, ex Christianis ortus... redemit eum. Debet ei adhuc 300 Ducatos, nam 300 priores jam collegerat...

¹ Ἀνεχώρησε τυχὼν βοηθείας καὶ συστατικῶν. Εἶρατ, ἀναλφάβητος...

² Ἐν τῷ ἀνωθι μνημονευθέντι Καταλόγῳ, ὃν ἀπῆντησα ἐν τῷ χειρογράφῳ Μβ 37, τῶν προσελθόντων τῷ Κρούσιῳ Ἑλλήνων πρὸς ζητείαν, σημειοῦνται τάδε:

Anno 1593 Mai 16 et 17 duo ex Philippopoli: Lascares: Andreas et ejus e frater nepos Martinus, atque Andreae uxor Antonia (testudinem musicam meam pulsans) et filia Helena virgo. Famulus eorum Ludovicus Fuzus Sabaudus. (= ἐκ Σαβαυδίας).

³ Ἐκ δὲ τῆς σ. 237 τοῦ VIII νόμου τῶν Ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα συνεχίζουσι τὰ τοῦ ἔτους 1598 καὶ περιέχουσι τὰ τοῦ ἔτους 1599 ὁ Κρούσιος ἀπὸ στόματος Δημητρίου Γεωργίου, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, ἐμπόρου προσφυγόντος αὐτῷ ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Ἄνδρέας Λάσκαρις ζῆ ἐν

¹ Περὶ ἑργῶν εἶναι ὅτι κατὰ τὸ 1593 ἐκτὸς τοῦ μοναδικοῦ τούτου βιβλίου ἐξεδόθησαν: τοῦ αὐτοῦ: Oratio de regina Irena vel Maria Graeca καὶ Conciones duae Suerfius et Brentius μεθ' ἑλληνικῆς μεταφράσεως, Τυβίγγη. Μάτην πρὸ ἐτῶν ἀνεζήτησα πρὸς ἀγοράν, πρὸ πάντων τὸ περὶ Εἰρήνης, δὲν εὗρισκονται. Ὅρα ἀνωτέρω ἐν σημ. τῆς 5 §.

² Ratisbona εἶναι ἡ νῦν Ρεγενοβούργη.

³ Εἶναι ἡ διαβόητος Σάσων, ἡ ἔρημος νησίς κατέναντι τῆς Ἀβλῶνος (Valona) καὶ τῆς ἀκροτάτης ἄκρας τῶν Κεραυνίων ἡ ἱστορικὴ ἕνεκα τῆς παλαιότερας διπλωματικῆς στενότητος ἡμῶν.

Παρισιίοις. Dixit Demetrius, Andream Lascarin (q: 1593 mecum fuerat) nunc Parisiis vivere.

19) *Νικόλαος Λάσκαρις (1593).*

23. Ὁ πρῶτος διδάσκαλος τῆς ἀριστοστάτου ἑλληνικῆς σχολῆς ἐν Βενετία κατὰ τὸ 1593¹.

20) *Χρυσάνθος Λάσκαρης (1629).*
Chrisanto Lascari

Οὗτος ἀρχιεπίσκοπος Λακεδαιμόνος (arcivescovo di Lacedemonia) ἰδίᾳ χειρὶ ὑπογράφει ἔγγραφο ἀφορῶν εἰς Δ η μ ῆ τ ρ ι ο ν Κυ ρ ι α κ ο ὦ, τὸν Κωνσταντινουπόλιτην, υἱὸν Ἰωάννου Κυριακοῦ καὶ Παυλίνας, εἰσελθόντα πρὸς σπουδὰς εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ γνωστότατον ἑλληνικὸν Κολλέγιον. Ἐνεγράφη κατὰ τὸ 1627 εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν, ἔφερε δὲ τὸ ἐπίθετον Φ α λ η ρ ε ὺ ς (Phaleréus)².

21) *Λάσκαρης . . . (1641-1643).*

24. Ἀπῆντησα ἐν πατριαρχικῷ κώδικι ὑπ' ἀρ. παλαιῶν 339. μέγαν Λογοθέτην³.

Μέγας Λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας Λάσκαρις κατὰ τὸ 1642 ὑπογράφει ἀμέσως μετὰ τὸν Μέγαν Πρωτοσύγκελλον ἐν ἔγγραφῳ Πέτρου τοῦ Μογίλα, ὅπερ ἐπὶ κεφαλῆς κυροῖ ὁ Πατριάρχης Παρθένιος, κεχρονοσιμένον καὶ ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ, τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἐν μηνὶ μαΐῳ, ἰνδικτιῶνος δεκάτης.»

Τὸ ἔγγραφο εὐρίσκεται ἐν τέλει βιβλίου σπανιωτάτου «Ἀθανασίου δῆτορος ἱερέως τοῦ Βυζαντίου», ὅπερ περιγράφει ὁ Legrand⁴. Τοῦ βιβλίου τούτου τὸ τέταρτον μέρος ἐπιγραφὴν φέρει μόνον λατινιστὴν τήνδε:

Δ. Athanasii Rhetoris presbyteri Byzantii anticampanella in Compendium redactus adversus librum de censu rerum

¹ Βελοῦδου, Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων Ἀποικία ἐν Βενετία σ. 104. Τὸ ἀξιόλογον τοῦτο βιβλίον δὲν ἔχω παρ' ἐμοὶ πρὸς νέαν ἐξέτασιν καὶ συμπλήρωσιν.

² Legrand, Αὐτόθι σ. 288.

³ Γεδεών Μ., Χρονικά Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ Ναοῦ, Κωνσταντινουπόλει, 1884. Ἔχει ἔτει 1630-1643. Λάσκαράκης, μὴ κατονομάζων τὸν κώδικα. Ἡ ἐμὴ ἀρίθμησις (339) εἶναι ἢ πρὸ 40 ἐτῶν κατὰ τὴν ἐπισκεψίν μου ἔγγεγραμμένη ἐπὶ τοῦ κώδικος παλαιά.

⁴ Bibl. Hellén. δευτέρας σειρᾶς τ. Β' σ. 82-86. Τὸ βιβλίον εὐτυχῶς εἶδον καὶ περιγραφὴν αὐτοῦ πληρεστάτην ἔχω ἀναγεγραμμένην τῇ 25-26 Μαΐου 1898 ἐν Κωνσταντινουπόλει.

et Magia. Parisiis, ex typis Juliani Jacquin, via Latomorum. prope Sorbonam MDCLV, cum approbatione.

Εἰς 4^{ον} σ. 28, ὡν ἀπὸ τῆς 3—28 ἠριθμημένοι. Τὸ πρῶτον φύλλον ἔχει τὴν τιτοφόρον σελίδα πλήρη τὴν δευτέραν ἄγραφον.

Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου δὲν θεωρῶ ἀσκοπον ἵνα φέρω εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγγραφον, οὗ τὴν ὑπαρξιν ὁ μακαρίτης Legrand δὲν ἔκρινε καλὸν ἵνα σημειώσῃ, ὡς ἐσημείωσε τὴν πρὸς τὸν Γαλιγνότατον καὶ φιλόχριστον τῶν Γάλλων τε καὶ Ναβαρραίων βασιλέα χριστιανικώτατον Λοδοίκον... ὑπαρξιν ἐπιστολῆς ἐν ἑλληνικῇ ἀπταίστω τοῦ πατριάρχου Παρθενίου, ¹ κεχρονιασμένης ἐν Κωνσταντινουπόλει, 12 Μαρτίου 1643». Τὸ ἔγγραφον καὶ διὰ τὴν σειρὰν τῶν ὑπογραφῶν ἀξιόσυστατον, ἔχει ὧδε:

Παρθένιος ἑλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ παναγιωτάτου πατρὸς καὶ ποιμένος ἡμῶν πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως συμφωνῶν ἐν πᾶσι καὶ συναινῶν ἐγὼ Πέτρος ὁ Μογίλας, ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης Κιόβου καὶ Ἀλανίας καὶ πάσης Ρωσίας, ἔξαρχος τῆς λαύρας Πιετζαρίου, ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ δι' ἐμέ τε καὶ ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς τῆς οὔσης ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ.

Ἀθανάσιος Πουσίνας, ἐπίσκοπος Λουκεωρίου καὶ Ὀστρογίου.

Ἀρσένιος Ζελισβόρσκιος, ἐπίσκοπος Λιουπόλεως Ἀλανίας, καὶ Καμινικίας καὶ Ποδωλίας.

Σίλβεστρος Κόσσοφος, ἐπίσκοπος Μσικολαβίας, Ὀροσίας καὶ Μωγυλαβίας.

Ὁ Ἡρακλείας Ἰωαννίκιος ὁ Χαλκηδόνος Παχῶμιος

ὁ Δαρίσσης Γρηγόριος ὁ Σεργῶν Δανηλ

Οἱ ἐπίτροποι τῆς Συνόδου.

Ὁ Κυζίκου Ἀνθιμος

ὁ Νικαίας Πορφύριος

ὁ πρῶτην Νικαίας Πορφύριος

ὁ Προύσης Χρῦσανθος

ὁ Κορίνθου Γρηγόριος

ὁ Βιδύνης Σωφρόνιος

ὁ Φιλίππων Γεράσιμος

ὁ Φιλιππουπόλεως Γαβριήλ

ὁ Χίου Ἱερεμίας

ὁ Δήμνου Ἰγνάτιος

¹ Παρθένιος ὁ Γέρον 1639—μεσοῦντος τοῦ 1644. Ἡ πρὸς τὸν Λουδοβίκον τὸν ΙΔ' ἐπιστολὴ ἐκτίθησιν ἀπαντητικῶς εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ διαμνηθέντα περὶ ἐνώσεως δι... ὁ κρατῶν ἡμῶν, ἦν τούτου αἰσθηταί, καθαιρέσιν τοῦτο νομει τῆς αὐτοῦ δυναστείας καὶ ἡμᾶς πάντας ἀπολέσει· εἰ δὲ τὸ σὸν θεοτήρητον κράτος εὖρη πόρον... Ἀξία δημοσιεύσεως κατ' ἐμέ καὶ αὐτῇ ἐν δεδομένη εὐκαιρίᾳ.

Πέτρος ὁ Μοβίλας, μ. Κιόβου συνέθετο Ὁμολογίαν πίστεως, ἦν ἡ ἐν Ἰασίῳ τοπικῇ σύνοδος ἐπεδοκίμασε· ὄρα Legrand, Bibl. Hellén. σειρὰς δευτέρας τ. Β σ. 202 ὄρα ἐν τῇ σελ. 212 αὐτόθι καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἡμετέρου Λισκαρέως ἀμέσως μετὰ τοὺς ἀρχιερεῖς πρώτου.

Βαρλαάμ, μητροπολίτης Σοδζάβας και πάσης Μολδοβλαχίας και Ξεαρχος
Πλαγιανῶν.

Εὐλόγιος, ἐπίσκοπος Ρωμάτων

Ἀναστάσιος, ἐπίσκοπος Ραδοουδίου

Γεώργιος, ἐπίσκοπος Χουσίου

Σωφρόνιος, ιερομόναχος και καθηγούμενος τῆς ἡγεμονικῆς μονῆς τῶν
Τριῶν ἱεραρχῶν τῆς ἐν Γιασίῳ Μολδοβλαχίας.

ὁ κηρονεῖ τοῦ Ἐξαγγελίου **Μελέτιος Συρίγος**, ιερομόναχος

ὁ μέγας ἀρχιμανδριότης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας **Φιλόθεος**

ὁ μέγας πρωτοσυγκελλος " " " **Νικηφόρος**

ὁ μέγας Δογοθέτης " " " **Δάσκαρης**

ὁ μέγας οὐκονόμος " " " **Χριστόδουλος** ἱερεὺς

ὁ μέγας σακελλάριος " " " **Θεολόγος** ἱερεὺς

ὁ μέγας χαρτοφύλαξ " " " **Ἐδσάθιος** ἱερεὺς

ὁ μέγας Ἐκκλησιαάρχης " " " **Δανιήλ**

ὁ νομοφύλαξ " " " **Παρασκευᾶς** ἱερεὺς

ὁ σακελλίον " " " **Γεώργιος**

ὁ πρωτέκδικος " " " **Θωμᾶς**

ὁ πρωτονοτάριος " " " **Φίλιππος**

ὁ μέγας προμμικῆριος " " " **Φίλιππος**

ὁ δικαιοφύλαξ " " " **Μιχαήλ**

ὁ μέγας διερμηνευτής " " " **Ράλης**

ὁ λογοθέτης " " " **Νικόλαος**

ὁ ὑπομνηματογράφος " " " **Κωνσταντῖνος**

ὁ πρωταποστολάριος " " " **Κωνσταντῖνος**

ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ " " " **Χρυσόσκουλος**

ὁ νοτάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας **Δημήτριος**¹

22) Συμεὼν Δάσκαρης (1661)

Simeon Lascari

25. Ὁ Συμεὼν Δάσκαρης, ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου και Δαλματίας (di Durazzo e Dalmatia) και Ξεαρχος πάσης Ἰλλυρίας (essarco di tutta Illiria) ὑπογράφει πιστοποιητικὸν διὰ τὸν Κωνσταντῖνον Μαυρουδῆν, ἐκ πατρὸς μὲν Θεσσαλονικέα ἐκ μητρὸς δὲ Κύπριον, γεννηθέντα ἐν Τύννητι, (1643) εἰσαχθέντα εἰς τὸ ἑλληνικὸν Κολλέγιον τῆς Ρώμης, ἱερωθέντα και τῇ εὐνοίᾳ Λουδοβίκου ΙΔ' και εἰς μητροπολίτην Κιτίου τῆς

¹ Ὁραϊὸν ἀντίτυπον τοῦ σπανιωτάτου τούτου βιβλίου ὑπάρχει ἐρμετικῶς φυλαττόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ι. Μετοχίου τοῦ Π. Τάφου Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. Ἐντύπων: Θεολογικῶν Δ'. 88.

Κύπρον προαχθέντα. Καυχᾶται ὁ ἴδιος εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν γαληνότατον κύριον κύριον Λουδοβίκον δημοσιευομένην παρὰ Legrand, (τ: Ε' δευτέρας σειρᾶς σ. 402 - 404) ὅτι «γνησίως καὶ ὀρθοδόξως ὡς τέκνον τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τὴν εὐσέβειαν κηρύττων οὐκ ἠμέλησε...» καυχᾶται δὲ καὶ τοὺς «ὑπεναντίους φουγαθεύει, καὶ τοὺς σχισματικούς, οὐκ ὀλίγης δαπάνης γενομένης εἰς τοὺς Ἄγαρηνοὺς χρημάτων...»¹.

23) Γεώργιος Λάσκαρης (1671).

26. Ὑπογράφει ἀφιέρωσιν ἐν βιβλίῳ σπανίῳ περὶ τοῦ αὐτοκρατ. οἴκου τῶν Λασκάρειων (nell' Imperiale Famiglia Lascari) ἐν Μεδιολάνῳ κατὰ τὸ 1671 τυπωθέντι εἰς 4^{ον}.

Τὴν τιτλοφόρον σελίδα κοσμοῦσι τὰ οἰκόσημα Αὐστρίας καὶ Μαντούης².

24) Λάσκαρης (1695).

Ἄναστασιος ὁ Γόρδιος ἀπὸ Ἀνατολικοῦ γράφει ἐπιστολὴν Λασκάρει κατὰ τὸ 1695.

Ἄγνοῶ, μάλιστα ἐνταῦθα διατρίβων, ἐάν ποῦ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθῃ· ἔξ αὐτῆς ἴσως θὰ ἐποριζόμεθα εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ Λασκάρειου τούτου. Μνημονεύεται παρὰ Σάθα, Μεσ. Βίβλ. τ. Γ' σ. 537.

25) Λάσκαρης (1701).

Ἐν Πατριαρχικῷ κώδικι παρὰ Γεδεῶν (Χρονικὰ Πατριαρχικοῦ Οἴκου σ. 195). Καὶ 1703 κατ' ἄλλας σημειώσεις μου.

26) Λασκαράκης (1720 - 1721).

26. Πρωτέκδικος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μὴ ἀναφερόμενος ἐν τῷ Καταλόγῳ κ. Γεδεῶν³ ἦτο ἔξαρχος τῆς πατριαρχικῆς ἐξαρχίας Καβάλλας. Ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Γ', τοῦ ἀπὸ Καισαρείας κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1721 ἠνώθη ἡ Ἐξαρχία Καβάλλας τῇ μητροπόλει Ξάνθης καὶ Περιθωρίου ἐπὶ Ξάνθης Κυρίλλου. Τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο ἔγγραφον, ἐν ᾧ καὶ ὁ Λασκαράκης ἀναφέρεται, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Π. Ζερλέντου ἐν Ἐκκλησ. Ἀληθεῖα 1906 σ. 143 κ. ε.

¹ Ἱεροθεὶς ὠνομάσθη Κοσμάς καὶ ὑπογράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐκ Λάρνακος τῇ 25 Δεκεμβ. 1695. Ὅρα δὲ οὗτος Δυρραχίου καὶ Δαλματῶν μητροπολίτης μεθύστερον ἐγένετο, ὡς ἐξ ἐπιστολῆς αὐτοῦ κατὰ Δεκεμβ. τοῦ 1695 κεχροτισμένης πρὸς τὸν Ἱεροσόλων, ὡς ποτε ἀγιοταφίτης, ὑπογράφεται. (Σάθα, Μεσ. Βίβλ. Γ' 520).

² Παρὰ Legrand ὑπ' ἀρ. 146 τοῦ Ε' τ. τῆς δευτέρας σειρᾶς ἡ περιγραφὴ.

³ Χρονικὰ τοῦ Πατριαρχ. οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, 1884.

27) *Δασκαράκης Μαμωνᾶ* (1726)

Ἐν καταστίχῳ, ἐν ᾧ κατεστρώθη ἡ χρηματικὴ καταβολὴ ὁμογενῶν κατ' ὄνομα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐπληρεῖτο πολὺ ἢ ὀλίγον διὰ τὰ ἔξοδα τῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς καὶ τὰ προσφερόμενα δῶρα εἰς τοὺς ἀλλογενεῖς ἄρχοντας. Οἱ πλεῖστοι ἦσαν δανεισταὶ καὶ δι' ὁμολογιῶν ὀνομαστικὰ κατεγράφοντο τὰ τε ὀνόματα αὐτῶν καὶ τὰ ὀφειλόμενα ποσά. Καίτοι τὸ ὄνομα εἶναι οὐχὶ οἰκογενειακὸν (*Μαμωνᾶ*) ἀλλὰ βαπτιστικόν, παρέβηκα ὁμως¹.

Ἀπῆντησα ἐν σημειώσει κώδικος τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλήσῃ, Ἀληθεία (1890 σ. 148) ὑπὸ Μ. Γεδεῶν μεταξὺ ἑκατοντάδος ἄλλων συνεισφερόντων διὰ τὸν ἱερὸν τῶν δαπανώντων ἀγῶνα, ἀρχιερέων, ἀρχόντων, ὀφφειαίων, πραγματευτῶν κλπ.

28) *Giovani Lascari*
Lascari Grammatico. (1804).

27. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες ὑπογράφουσι κατὰ τὸ 1804 ἐν ἐγγράφῳ ἀπειθυνομένῳ πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Ἐπιτανήσου καὶ ἀφορῶντος εἰς τὴν νῆσον Σάσσωνα². (Πρβλ. ἐνταῦθα σ. 165).

29) *Δασκαράκης* (1823).

28. Τὸ ὄνομα εὗρισκω ἐν ἀνεκδότῳ παρ' ἐμοὶ καταλόγῳ ἀναγράφοντι 73 ὀνόματα Αἰνίων πεσόντων κατὰ τὸν ἱερὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ παλαιότερον ἐν Αἴνῳ καὶ ὡς κύριον, ὡς καὶ τὸ θηλυκὸν Δασκαρινιώ, κατὰ τὸ Ἀσανιώ, Δουκινιώ, καὶ Λασκάρισσα (Εἰρήνη Παλαιολογίνα) ὑπάρχει.

30) *X* Ἀντώνης Δασκαράκης (1833).

29. Ἐξ Αἴνου ἐπιστάσις αὐτοῦ ἐγένετο ἡ σπουδαιότερα ἐπισκευὴ τοῦ ἐν Αἴνῳ ναοῦ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεταμορφώσεως, καθ' ἣν ἀνηγέρθη καὶ ἀνάλογος εἰς ὕψος. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ, ὅστις μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ πλουσιωτάτου τῆς Παναγίας, ἐτιμήθη εἰς μητροπολιτικὸν ἴδρυτον καὶ στασιδίον ἰδιαιτέρον (θρόνος) Ἑλληνοσ προξένου. (Ἐξ ἀνεκδότων ἐμῶν).

31) Ἀλέξανδρος Δάσκαρις (1829-1869).

30. Γεννηθεὶς ἐν Ὑψωμαθείσις Κωνσταντινουπόλεως ὅπου ὁ πατρικὸς αὐτοῦ οἶκος ἀπὸ τοῦ προπαρελθόντος αἵωνος εὗρισκετο, κατὰ τὸ 1829...

¹ Ὅρα ὅσα ἐσημείωσε περὶ τοῦ Δασκαράκη τούτου ὁ Α. Μηλιαράκης ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ οἰκογένεια Μαμωνᾶ σ. 67. Περὶ τοῦ Δάσκαρης καὶ Δασκαράκης ὡς κυρίου ὀνόματος βλ. Α. Μπούτουρα, Τὰ νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα σ. 105.

² Βλ. Σπ. Λάμπρου, Ἡ νῆσος Σάσων, ἐν Ν. Ἑλληνομν. 11 σ. 76.

ἐσπούδασεν ἐν τῇ I. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1855 ἀριστοῦχος, εὐνοούμενος διὰ τὴν ἑκτακτον αὐτοῦ φιλομάθειαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου, πρ. Σταυρουπόλεως. Μετὰ διδασκαλίαν θρησκευτικῶν ἐν Σταυροδρομίῳ, ὁρεγόμενος εὐρύτερας θεολογικῆς μορφώσεως ἀπῆλθεν εἰς Ρωσίαν, ἐνθα τῇ συστάσει τοῦ ἀρχιμ. Γρηγορίου Βεγλερῆ καὶ δειγμάτων ἔτιγεν προστασίας τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, δι' ἧς ἐαυτῷ ἐξησφάλισε τετραετὴ σπουδῶν κύκλον . . . Ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξελέγη ἀρχιγραμματεὺς τῆς I. Συνόδου (1860) καὶ πρὸς διευθέτησιν τῶν τῆς M. τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ διευθυντῆς αὐτῆς (1863). Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, ἐξελέγη μητροπολίτης (1864) Σισανίου καὶ Σιατίστης εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποβιώσαντος Μελετίου τοῦ Σμυρναίου. Ἀπὸ Σεπτεμβρίου τοῦ 1864 μετὰ παρησίας καὶ τόλμης ἠγωνίσθη πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ταύτῃ παροικίᾳ κακῶς ἐχόντων μέχρι τοῦ 1869, ὅτε εὗρεν αὐτὸν μόλις τὸ 40^{ον} διαβάντα τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος αἴφνης τὸ μοιραῖον. Ἰλαρὸς, χαρῆς, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, δεινὸς λέγειν καὶ κηρύττειν μετέσχεν ὅλων τῶν ἀπὸ τοῦ 1860 - 1864 γενομένων ἐν τοῖς πατριαρχείοις συνελεύσεων καὶ ἐπιτροπειῶν διὰ τὰ φλέγοντα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, σχῶν ἐν τῇ διαδοχῇ τῆς διευθύνσεως τῆς μεγαλωνύμου Σχολῆς διάδοχον ἐράμιλλον ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῇ μαθήσει Εὐστάθιον τὸν Κλεόβουλον τὸν Α'. (Κλεόβουλος Μιχαήλ, ὁ μητρ. Σάρδεων εἶναι ὁ Β'. ἀξιότατος καὶ ἐναρετώτατος)¹ . . . Συνέγραψε καὶ ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν δίτομον 1859 τυπωθεῖσαν.

¹ Εὗρισκω ἐν τοῖς χαρτίοις μου ὅτι ἀρχαῖος φίλος ὁ Ἡλίας Ἀλεξανδρίδης περὶ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ἐγραψεν ἐκτενῶς ἐν τῷ φύλλῳ 7 Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας τοῦ 1905.

Π Ι Ν Α Κ Σ

των ἐν τῇ παρουσίᾳ διατριβῇ μνημονευομένων Λασκάρειων.

Μιχαὴλ	Δάσκαρις	1400	Νικόλαος	Λάσκαρις	1593
Κωνσταντῖνος	*	1460	Χρῆσανθος	*	1629
* Ἰάνος	* Ρυνθά-	1435 - 1545	Δάσκαρης		1641
* Ἰωάννης	* κηνός		Συμεὼν	Δάσκαρης	1661
Δημήτριος	* Λεοντάρης	1449	Γεώργιος	*	1671
"	*	1454	Δάσκαρης		1695
Ματθαῖος	* ἐν Θ/νίκη	1491	Δάσκαρις		1701
Μανουὴλ	*		Λασκαράκης		1720
* Ἀνδρέας	*		Λασκαράκης	Μαριωνᾶ	1726
Γαληνός	*	1500	<i>Giovani Lascari</i>		1804
Δημήτριος	*		<i>Lascari Grammaticó</i>		
* Ἀλέξιος	*	1526	Λασκαράκης		1822 - 23
* Ἰάκωβος	*	1530	X" * Ἀντώνης	Λασκαράκης	1833
Γεώργιος Ῥάλλης	*	1530	* Ἀλέξανδρος	Δάσκαρις	1829 - 60
Θεόδωρος	* *	1553			
Δάσκαρις τοῦ Θεοφυλάκτου		1574			
Φραγκῖσκος Δομέστιχος	Δάσκαρις	1580	Λασκαρίνη		1400
Στέφανος	Δάσκαρις	1589	Λασκαρίνα		1589
Μαρτῖνος	Δάσκαρις	1593	Μαρία	Λασκάρειος	1460
* Ἀνδρέας	*	1593	Κορηγλία	Λασκάρειος	1576